

N. S. POPOVA

OLKHƏS SKOLA VARAS

ARIFMETIKA

OPNUVƏM KNIGA

N U M P V U E S

UČPEDGIZ
MOSKVA - LENINGRAT
1934

1875

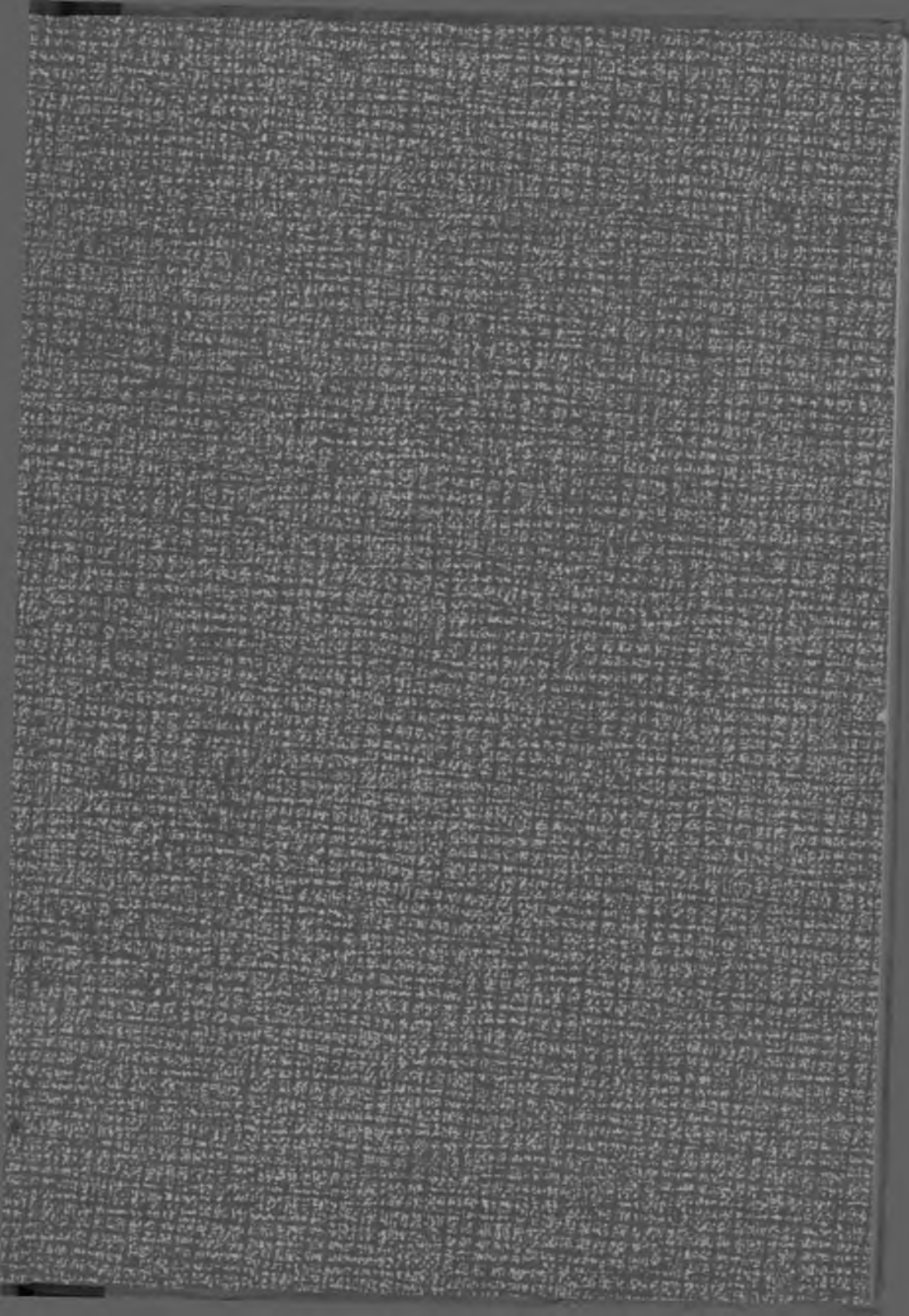
1875

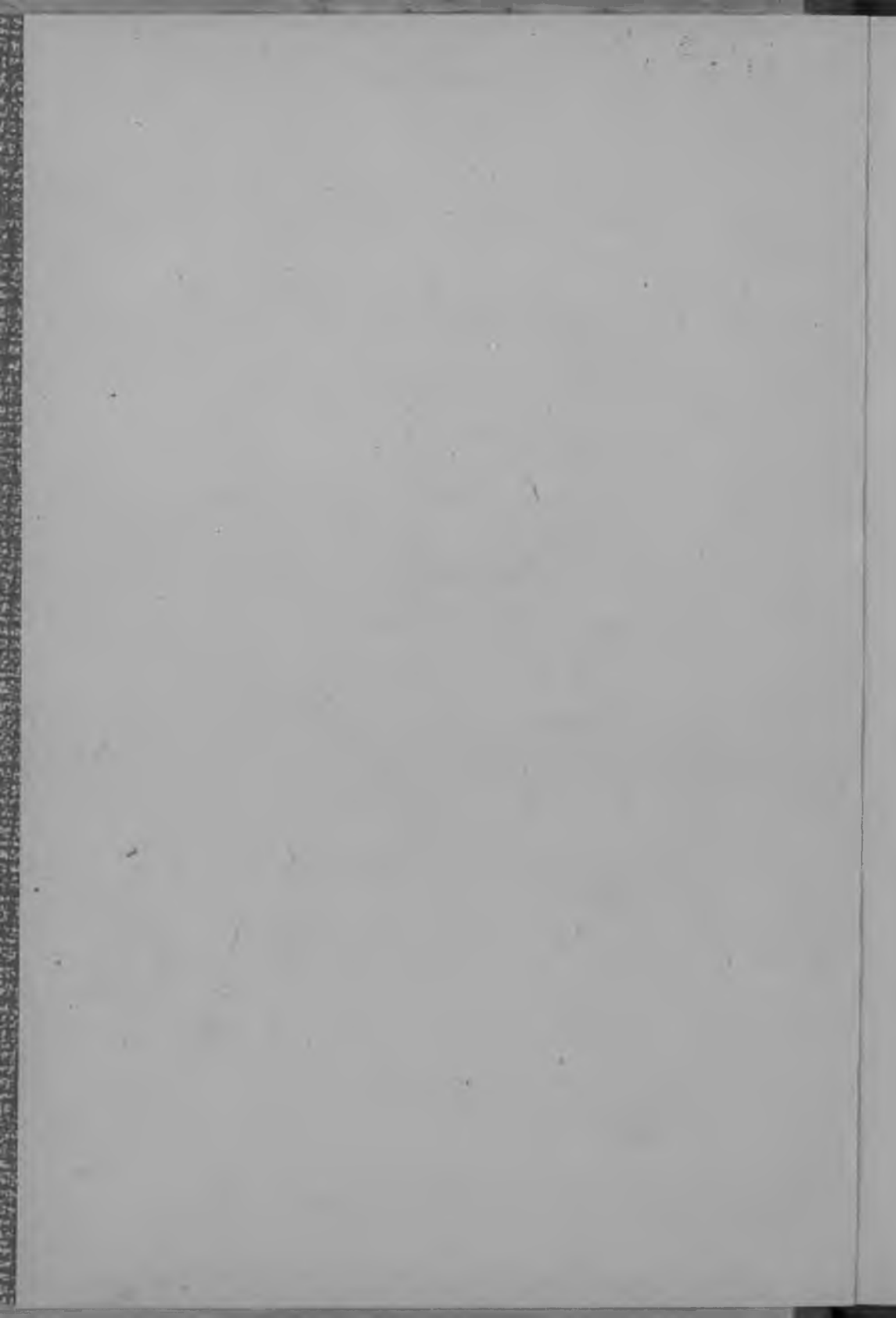
1875

1875

1875

1875

II $\frac{\text{Саам. (н.)}}{3 - 1/2}$

N. S. POPOVA

OLKHƏS SKOLA VARAS
ARIFMETIKA
OPNUVƏM KNIGA

NUMP VUES
NUMP KCLASS VARAS

Vəgə saam kile
A. ENDUKOVSKIJ

Г.П.Б. в Лигр
Ц, 1934 г.
Авт. № 562

UCPEDGIZ

MOSKVA

1934

LENINGRAT

Н. С. ПОПОВА

УЧЕБНИК
АРИФМЕТИКИ

ДЛЯ ВТОРОГО КЛАССА
НАЧАЛЬНОЙ ШКОЛЫ

ЧАСТЬ ВТОРАЯ

*Утверждено
коллекцией НКП РСФСР*

НА СЛАМСКИЙ ЯЗЫК ПЕРЕВЕЛ
А. ЭНДЮКОВСКИЙ

*Перевод утвержден
Научно-Исследовательской Ассоциацией
Института Народов Севера ЦИК СССР*

ГОСУДАРСТВЕННОЕ
УЧЕБНО-ПЕДАГОГИЧЕСКОЕ ИЗДАТЕЛЬСТВО
МОСКВА 1934 ЛЕНИНГРАД

VƏSMUS EUDT.

Lazhemus ja kiepnəmus.

1.

1. Vəsmus klassəst num̄p klasse v̄ygkes 15 paṛsənee ja 20 niṭnedte. Odsə voaṭtəs 4 opnuvəj. Mənvert pukves lij parnedte num̄p klassəst?

2. Opnuvəj vuste 2 tetrad̄ kideme kopejkaj ja 30 kopejkaje poajn eaz. Mənvert son one tienke?

3. 56 kopejkaje vustes 2 poajn karandaz 8 kopejkaj ja jugkenalsəm poajngedte. Mənvert moakses poajngən?

4. 3 səvphaṣt ja klejest moakses 62 kop. Klejest arv lij 50 kop. Mənvert moakses jugke səvphaṣt?

5.	60+5	43—3	35+3	47—6
	80+7	56—6	24+5	59—8
	50+2	34—4	72+4	86—2
	70+9	98—8	91+7	68—7
6.	46+20	82—20	50+15	75—35
	28+30	63—40	40+29	96—56
	57+40	71—30	30+54	64—44
	35+50	94—60	10+83	87—37

7. Rovne puedte logkəm tujet (primerət, zadəaṣt):

$$35+2=37 \quad 2+35=37$$

Məin rotkaj eht logkəm tuj numpest?

Lazhemuzəst vuaj vastpeje logət eft num̄p saje.

Kiepsamp lij lazhe oṣamp log soṣamp logkə, mən soṣamp log uṣcmə.

8.	3+35	4+75	5+43	6+23
	2+26	7+62	3+64	7+81
	4+43	8+91	2+75	5+94

9.	28—26	39—36	58—53	68—64
	35—33	48—45	69—67	86—81
	45—42	56—52	77—75	99—98

10. Раҕыһне vuste eugkə kirjihem koavne varas 32 kojejkašt, kirjihem nəd kirjihem tiren 12 kopejkašt ja karandaz. Pukves son one 57 kop. Mən kolsa lij karandaz?

11. Skola kooperativəst ļaj 98 tetradte. Migkes 35 tetradte kletkəguim ja 42 tetradte linijeguim. Mənvərt tetradte kuədtəj?

12.	14+12	56—23	43+15	56—21
	22+23	68—44	53+24	78—35
	34+41	87—25	61+37	87—42
	55+32	79—53	72+16	99—54

II.

1. Skola ajdest eftən riadəst voaļtəs 37 *kg.* kartofledte, nuṃp riadəst 3 *kg.* jenamp. Mənvərt pukves kartofledte voaļtəs kuhtə riadəst?

Šaṃ kilogramm anheṃe kirjihet *kg.*

2. Soagkes 4 luz, jugke lus 10 *kg* lij. 6 *kg* pores. Kuədtjine luz tatət migkə kooperative. Mənvərt kilogrammə lusa tatət migkə kooperative?

3.	6+4	45+5	3+7	41+9
	26+4	74+6	23+7	52+8
	8+2	67+3	43+7	34+6
	78+2	32+8	63+7	89+1
4.	10—6	50—3	90—4	80—7
	20—6	80—1	40—2	80—3
	40—6	70—5	30—8	70—2
	70—6	40—7	60—9	70—8

5. Pejes jemne 8 viercə kartofledte, kopees 72 viercə jenamp. Mənvərt kopees kartofledte?

6. Раҕыһне vuste kooperativəst tolpujhk (spiekə) korva. Sonəst ļaj 50 tolpujhke. 43 tolpujhkest раҕыһне lьgkə ideaš sirət. Mənvərt tolpujhke kuədtəj sonəst korvašt?

7.	38 + 2	4 + 16	8 + 52	1 + 29
	2 + 38	4 + 36	5 + 85	7 + 93
	54 + 6	4 + 86	3 + 77	9 + 61
	6 + 54	4 + 96	6 + 44	3 + 37
8.	50 - 2	60 - 59	30 - 27	70 - 68
	50 - 48	60 - 56	50 - 43	80 - 77
	40 - 4	60 - 54	40 - 31	90 - 84
	40 - 36	60 - 52	70 - 64	100 - 93

9. Kuļ sylej artlest vādt eēnā 27 sajmē ja 23 nuhte. Jo eēnās 34 kuļ sylem zavodtā. Mānvert kuļ sylem zavodtā vādt vial eēnā?

10. Sovhozāst ļaj 56 lihmedte. Maļa vustes vial 14 lihmedte. 48 lihmedte penjev ļamdāst, a pihk lihmedte kudtjen pārtā loz. Mānvert lihmedte kudtjen pārtā loz?

11.	15 + 15	30 - 15	27 + 23	30 - 13
	25 + 25	50 - 25	29 + 21	40 - 22
	35 + 35	70 - 35	48 + 12	50 - 28
	45 + 45	90 - 45	64 + 26	60 - 35
12.	32 + 48	100 - 54	39 + 21	60 - 34
	46 + 34	80 - 32	47 + 33	50 - 39
	51 + 19	70 - 44	74 + 16	70 - 58
	73 + 27	90 - 72	82 + 18	100 - 76

13. Eft vberāst soagkes nuten 38 kg kule, nuņp vberāst 6 kg vaņamp. Mānvert pukves kule soagkes nuten?

14. Kolhos eudcāst kāpsāskudten kānckāvān 40 luhpledte. Sinān 13 ares luhpledte lāhcjuven. Kudtjen kāpshā kānckāvān 5 ares luhpledte ja niļlās luhpeļ. Mānvert kāvp niļlās luhpledte lev eudcāst?

15.	25 + 13 + 32	36 + 54 - 18	59 - 14 + 25
	74 + 26 - 19	78 + 12 - 59	47 - 36 + 29
	62 + 28 - 74	37 + 23 - 41	74 - 52 + 38
	28 - 16 + 48	56 - 11 + 15	39 - 25 + 16

16. X (iks) bukva saje kirjet log:

26 + x = 40	x + 18 = 50	76 - x = 40	x - 20 = 57
39 + x = 70	x + 37 = 90	69 - x = 19	x - 45 = 32
43 + x = 60	x + 24 = 80	80 - x = 48	x - 27 = 43
62 + x = 100	x + 76 = 100	100 - x = 69	x - 34 = 66

III.

1. Eft eugkest lij 38 *kg* jablokedte, a nuṃp eugkest 7 *kg* jenamp. Mənvərt jablokedte lij nuṃp eugkest?

$$38 + 7 = 45$$

$$38 + 2 = 40$$

$$40 + 5 = 45$$

2. Ğuḡk jablokəguim tiant 42 *kg*, jablokəha 8 *kg*. Mənvərt tiəntəv jablok?

$$42 - 8 = 34$$

$$42 - 2 = 40$$

$$40 - 6 = 34$$

3.	16 + 9	38 + 4	15 - 7	42 - 6
	26 + 9	59 + 6	25 - 7	73 - 8
	56 + 9	65 + 7	45 - 7	61 - 5
	76 + 9	87 + 8	75 - 7	92 - 9

4. Eft puja sueldəs 28 *kg* kule, maġa vial lazhes 7 *kg*. Nuṃp puja eoagə 8 *kg* jenamp. Mənvərt sueldəs kule nuṃp puja?

5. Puja ogurcəguim tiant 80 *kg*, ogurcəha—23 *kg*. Migkes 9 *kg* ogurcədte. Jenəgə ogurcədte kuədtəj puja?

6.	46 + 8 - 23	63 - 5 - 34	74 - 8 + 12
	54 + 9 - 42	32 - 9 + 45	27 + 9 - 15
	68 + 7 - 34	47 - 8 - 23	38 + 8 - 22
	59 + 6 - 31	81 - 7 + 13	92 - 6 - 43

7. Vustes ogurcət 75 kopejkaje ja lukvecət 18 kopejkaje. Mənvərt ones tiənce?

$$75 + 18 = 93$$

$$70 + 10 = 80$$

$$5 + 8 = 13$$

$$80 + 13 = 93$$

8. Korbəst ļaj 45 pomidorə. Voalsəs sama lontma pomidorət. Kuədtəj 17. Mənvərt pomidorə voaltəs korbəst?

$$45 - 17 = 28$$

$$45 - 10 = 35$$

$$35 - 5 = 30$$

$$30 - 2 = 28$$

9.	16 + 16	36 - 18	28 + 37	72 - 35
	28 + 28	52 - 26	35 + 19	63 - 18
	37 + 37	78 - 39	16 + 57	26 - 19
	49 + 49	94 - 47	43 + 29	84 - 46

10.	$56+27$	$92-28$	$54+39$	$78-19$
	$37+48$	$54-17$	$45+47$	$52-29$
	$15+39$	$41-26$	$38+28$	$67-28$
	$73+18$	$86-19$	$46+36$	$65-17$

11. Lähk opnuväm ease (uroke) parna pähten 45 turaekedte. 16 turaekän lähken koļosət, 12 turaekän lähken kiek-rəzət. Mənvərt turaekedte kuēdtəj?

12. Tolpūjhk korben parna lähkəv kuht pojās. Eft pojəsət lev 15 vagonə, numpest 18. 25 vagonē jo lähken koļosət. Mənvərt vagonə lev vial koļosəha?

13.	$19+23-6$	$72-18+26$	$94-67+28$
	$15+69-28$	$64-26+38$	$85-59+17$
	$24+57-36$	$51-34+16$	$65-29+14$
	$38+54-65$	$72-47+56$	$42-17+35$

14.	$(25+18)-(41-22)$	$(92-65)+(18+19)$
	$(16+55)-(74-39)$	$(61-32)+(25+17)$
	$(34+47)-(92-76)$	$(53-27)+(38+29)$
	$(28+64)-(83-57)$	$(74-38)+(27+26)$

15. Parna lähken 6 tetrad ja 8 kirjihem knigūnē. Jugke tetradte mənə 3 listə pūmgēdte, jugke kirjihem knigūnē mənə 2 list. Mənvərt listə pūmgēdte ones?

16. Rupsis pūmgēst pieres 35 bukvadte, ruen pūmgēst 28 bukvadte. Plakate nāmehes 47 bukvadte. Mənvərt bukvadte kuēdtəj?

17.	$37+x=89$	$x+24=48$	$42+x=75$
	$26+x=70$	$x+45=80$	$56+x=90$
	$48+x=52$	$x+36=72$	$47+x=64$
18.	$48-x=25$	$x-23=35$	$64-x=42$
	$60-x=32$	$x-37=60$	$100-x=58$
	$53-x=28$	$x-46=18$	$81-x=67$

19. Konduktor tramvajest migə 48 biletə ja ente vuajhəs tālonət 27 biletə. Sost turaekəšt kuēdtəj 25 biletə. Jenəgə biletə ļaj kondukrəst turaekəšt?

20. Tramvaj biletəst arv lij 10 kopejkadte. Olməst (passazirəst) lev tienk 20 kopejkaj jugke tienkest, koduktrəst lev tienk 15 kopejkaj jugke tienkest. Koht vədt olmne makse biletəst?

21. Tramvaj biletəst arv lij 10 kopejkadte. Olməst puk tienk lev 15 kopejkaj jugke tienkest, a kondukrəst lev tienk tojke loge kopejkaj. Koht bədt olmne makse biletəst?

22.

19	26	21
24	22	20
23	18	25

21	26	25
28	24	20
23	22	27

25	30	29
32	28	24
27	26	31

Ləzhəl logət řadə miľte, stuelpə milte ja ugləst ugle. Kie, mogka log sənten.

IV.

1. Jugkjest təin logkəm tuen vuajhe logət nədt, stovə lehe pəřamp ləzhələ ja kiəpnələ:

$64 + 18 + 6$	$27 + 5 + 13$	$55 - 17 - 15$
$52 + 24 + 18$	$59 + 16 + 11$	$72 - 36 - 22$
$43 - 28 - 3$	$38 + 27 + 12$	$63 - 27 - 23$
$76 - 39 - 16$	$36 + 28 + 24$	$84 - 48 - 34$

2. Ləgke logkəm tujet vəsmus stualbpařt. Ləgk logkəm tujet mogkasə viekvudən ja modta stualbpař.

$27 + 16$	$36 + 28$	$75 - 38$	$46 + 17$
$27 + 13 + 3$	$44 + 37$	$63 - 27$	$35 + 27$
$84 - 47$	$25 + 46$	$92 - 56$	$73 - 36$
$84 - 44 - 3$	$38 + 36$	$81 - 45$	$64 - 48$

3. Ləgk logkəm tujet vəsmus stualbpařt. Ləgk logkəm tujet mogkasə viekvudən ja modta stualbpař.

$26 + 19$	$18 + 19$	$53 + 29$	$46 + 19$
$26 + 20 - 1$	$25 + 29$	$34 + 59$	$62 + 29$
$47 + 29$	$36 + 39$	$22 + 39$	$55 + 39$
$47 + 30 - 1$	$32 + 49$	$37 + 49$	$43 + 49$

V.

1. Kirjet tən, mi lij antma jugke logkəm tujest, tetradte. Pej kədemuzət jugke logkəm tuje. Ləgk logkəm tujet.

- 1) Avtobusəst řaj 16 olmnedte. Vial mənə vədəs.
- 2) Gazetnəkəst řaj 100 gazetə. Son migə 38 gazetə.

3) 22 markest vustes vusťgaznäk (protivogaz) ja opnuväm päs. Vusťgaznäkäst arv lij 12 marke.

4) Väsnum klassäst lev 42 opnuvjedte, a numpest 6 opnuvjen vaňamp.

5) Eft riadäst voalťas 48 *kg* kapustät, a numpest 4 kilogrammән jenamp.

2. Puedtej logkäm tujest pej eogksъne (toeka) säjet logät. Kъdťa klassäst ľaj... okťavřarnedte. Ciehea lasән vial... okťavřarnedte. Voaläst kәdemuz ja ľgk logkäm tuj.

MӘNMЪNE KIEMUS.

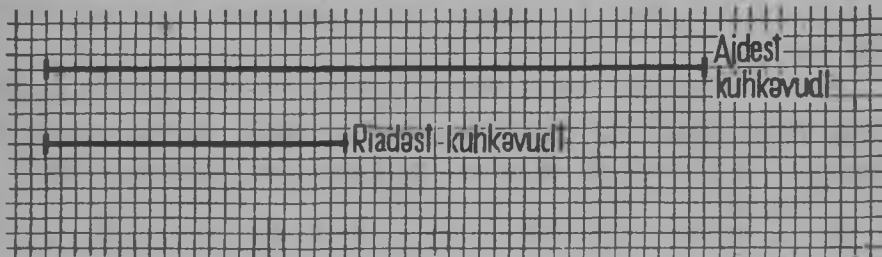
1.	23+7	46+34	26+47
	70-6	60-25	84-39
	2+28	45+9	35+28
	90-81	62-7	93-38

2. Zavodäst eft cәhäst lij 45 ľәhkәladte ja 39 tujnәznәdte. Sinән 6 olmnedte vial jev kirjihuvma ľajna. Mәnvert olmnedte cәhäst kirjihuvnen ľajna?

MERDӘMUS VUIK LINIJADTE JA CIERTMUS SINӘT MASSTAB MIЉT.

1. Mer nuren kuhkәvudť 10 *m* merdegke kuhkәvud ja komtәvud skola usnәg, ait ja sirәм saj.

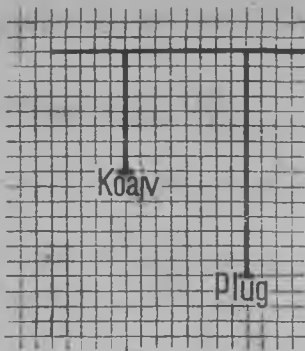
Saň metr anhehe kirjihet *m*.

Masstab: kuhkәvudť 1 kletkašť vъezhal 1 *m*.

2. Kie ciertәм. Kuhkәvudť 1 kletkašť vъezhal 1 *m*. Tәdta lij masstab, kon miЉt lij ľәhkma ciertәм.

Log masstab miЉt kuhkәvud ajdest ja kuhkәvud riadәst.

3. Ciertəm v̄ezhal eiņeļvud koajv-
mus koajven ja koajvmus plugən. Son
lij lāhkma mogka masstav miļt: kuh-
kāvudt 1 kletkašt v̄ezhal 1 *sm*.

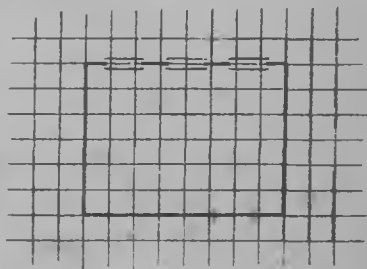
Saņ santimetr anheņe kirjihet *sm*.
Kolk ciertəm.

4. Miered skola kuhkāvud ja p̄rt
kuhkāvud, kašt ton jalak. Ciert sajm-
ealmas p̄me el tāj p̄rtə kuhkāvud,
vaļt 1 kletka kuhkāvud 10 *m*.

5. Plan aļn 1 kletka kuhkāvudt v̄ezhal 1 *m*. Māņvert
metrə vuaj peje klass kuhkāvud
miļt? Son komtāvud miļt?

6. Ciert izant klass plan, vaļt
1 kletka kuhkāvud 1 metre.

Jesli mierdām vaļ s̄ntāv san-
timetr, log 75 *sm* ja jenamp omp
metre; 25 *sm* ja vansamp nikoht
jeļ log; modta poajken log, sto
omp metrə el s̄ntae vial pieļ metr.

Lazhemus ja kiepnāmus nām logət.

1. Paŗšņe vuste matsēlēm nājip 2 markest 35 kopejkašt
ja 2 poajn karandaz 8 kopejkaj jugke karandas. Māņvert tienke
son one?

2. Skola tujp̄rt varas vustes luvdet 18 markest 48 kopej-
kašt, ruýt noavlet 3 markest 18 kopejkašt ja ruýtunət 14
markest 30 kopejkašt. Māņvert moakses puk vuastmuzəst?

3. 1 *m*. 58 *k.*+ 9 *k.* 3 *m*. 65 *k.*— 8 *k.*
2 *m*. 36 *k.*+18 *k.* 2 *m*. 75 *k.*—27 *k.*

4. 1 *m*. 35 *k.*+2 *m*. 26 *k.* 7 *m*. 86 *k.*—3 *m*. 58 *k.*
4 *m*. 38 *k.*+1 *m*. 54 *k.* 4 *m*. 78 *k.*—2 *m*. 49 *k.*

5. Stovə mierdā eaz eiņeļvud tuejšņe kajvest, son s̄z lus-
tes nuŗ kidken. Puk kuhkāvudt nurəst lij 5 *m* 8 *dm*, eaz

aļn 2 m 6 dm. Mən eiņevudte lij eadē kajvest? Saņ decimetr anheņe kirjihet dm.

6. Kuhkävud luvdest 3 m 80 sm sagktās kušk 1 m 35 sm. Mən kuhkävudte lij kuēdtjama vues luvdest?

7. 2 m 6 dm + 3 dm	5 m 8 dm — 6 dm
3 m 4 dm + 1 m 5 dm	7 m 6 dm — 3 m 2 dm
8. 1 dm 2 sm + 7 sm	3 dm 8 sm — 3 sm
4 dm 3 sm + 2 dm 5 sm	5 dm 9 sm — 4 dm 6 sm
9. 2 m 24 sm + 35 sm	8 m 68 sm — 25 sm
3 m 32 sm + 1 m 49 sm	7 m 72 sm — 2 m 37 sm

10. Opņuvāj nuņņp klassēt jugke pejv opņuv skolašt 4 eas; 2 eas man pēznēdtām, tievnēdtām ja porām varas; 1 eas man urokāt voalmsēmuz guejka ja 10 easā vuedtām varas. Mēņvert easā kuēdtaj sone sirām, vuardām ja vbeņām varas?

11. Paŗšņe jugke pejv 9 easā lij paŗņ uinām sajest. Mēņvert easā paŗšņe lij pērtēt?

12. 4 ejp. 6 eas. + 9 eas.	5 ejp. 23 eas. — 7 eas.
5 ejp. 7 eas. + 12 eas.	4 ejp. 20 eas. — 16 eas.
13. 7 ejp. 9 eas. + 2 ejp. 8 eas.	6 ejp. 18 eas. — 3 ejp. 9 eas.
6 ejp. 5 eas. + 3 ejp. 18 eas.	8 ejp. 22 eas. — 6 ejp. 15 eas.

Rovņjemus kiepnēmuzēn.

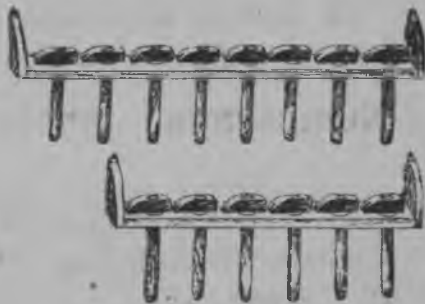
1. Kašt lij jenamp veeredte: paj řadēst ile vuļ řadēst? Kat paj řadēst tēņvert veeredte, mēņvert sije lij vuļ řadēst. Mēņvert vial lij veeredte paj řadēst. Mēņvert jenamp lij veeredte paj řadēst, mēņ vuļ řadēst?

Koht bēdt lēhkē tēna logkēm
tuj: $8-6=2$.

Mēņvert vansamp lij veeredte
vuļ řadēst, mēņ paj řadēst?

Koht bēdt lēhkē tēna logkēm
tuj: $8-6=2$.

Stobā tidte, mēņvert 8 lij jenamp 6, a nēdtsā—mēņvert 6 lij vansamp 8, bēdt 8 kiepnē 6.

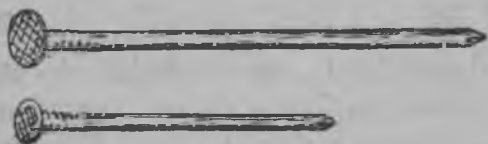

2. Olkhəzəst kooperativ vuste 38 talv ja 29 kies pudcə tulje. Mənvərt tulje jenəmp son vuste numpen vberəst?

3. Eft mait oastjest lij 37 l maite, numpen oastjest lij 48 l maite. Mante oastjest kuədtəj vānsəmp maite ja mənvert vānsəmp?

Səŋ litr anhenə kirjibet l.

4. 2 artej konten 100 vbervedte ja jugken sinət izes kəs-kəst eftnala. Koalmant artej konte 39 vbervedte. Mənvert vbervedte jenəmp lij koalmant artlest, mən jugkjest vəsmus kuhtən artlen?

5. Miered ruyt noavlet. Mənvert eht ruyt navl lij kugqəmp numpe? Mənvert eht ruyt navl lij aŋhəmp numpe?

6. Ciert kuht vuik linijaŋ kuhkəvudte 11 sm ja 7 sm. Mənvert eht sinən lij kugqəmp numpe?

7. Kolhose mənən ehtən egest 52 olmolmnedte ja 27 nəznədte. Numpe egest kolhose mənən 65 olmolmnedte ja 32 nəznədte. Mənvert olmnedte jenəmp mənən kolhose numpe egest?

8. Vajmləs ləgkəj kolhoznəhk sueləd ehtə pejvest 38 kg kule, numpe pejvest 43 kg. Ej vajmləs ləgkəj kolhoznehk kuhtə pejvest sueləd 67 kg kule. Mənvert vānsəmp sueled kulet ej vajmləs ləgkəj kolhoznəhk?

MƏNMƏNƏ KIEMUS.

1. 5 m. 36 k.+1 m. 47 k. 3 m 58 sm+2 m 37 sm
- 2 m. 92 k.—1 m. 65 k. 4 m 95 sm—1 m 76 sm

2. Luvdest kuhkəvudte 5 m 9 dm sagktəs kušk kuhkəvudte 1 m 2 dm. Mənvert son lij aŋhəmp kuədtjine vues?

Numpsəmus jenəlazhemus ja juegkmus 20 raje.

1. Vustes 6 poajnə 3 kopejkaj poajngəst ja poajn karandaz: Karandas lij vugksəmp 2 kopejkaje pukə poajngəj. Mante lij arv karandazəst?

2. Pudcə tuljest arv lij 9 marke, puitə tueljaŋt arv lij 4 maŋk. Mi ja mənvert kolsəmp lij: 2 pudcə tulj ile 4 puitə tuelja?

3.	$2 \times 2 + 9$	$2 \times 3 + 8$	$2 \times 5 + 8$
	$2 \times 4 + 7$	$2 \times 6 - 5$	$2 \times 10 - 12$
	$2 \times 8 - 9$	$2 \times 9 + 2$	$2 \times 7 - 9$

4.	$5 \times 3 - 9$	$9 \times 2 - 12$	$6 \times 3 - 9$	$3 \times 6 - 9$
	$8 \times 2 - 7$	$7 \times 2 - 6$	$4 \times 4 - 8$	$6 \times 2 - 5$
	$4 \times 2 + 6$	$5 \times 4 - 7$	$10 \times 2 - 14$	$4 \times 3 - 8$

5. 20 kopejkaje vustes tetradet 4 kopejkaj jugke tetrad ja kirjihem näd kirjihem tiren 8 kopejkašt. Mänvert vustes tetradet?

6. Vustes pualət. Eft rəmga aın lij 9 pualə, numpest 6. Pajta kuarət 5 pualə. Jenəgə pajta vual vuastıne pualə?

7.	$4 : 2 + 9$	$6 : 2 + 8$	$10 : 2 + 9$
	$8 : 2 + 8$	$12 : 2 + 7$	$20 : 2 + 3$
	$16 : 2 + 6$	$18 : 2 + 5$	$14 : 2 + 4$

8.	$12 : 3 + 8$	$12 : 6 + 18$	$9 : 3 + 15$	$10 : 5 + 11$
	$16 : 4 + 9$	$20 : 10 + 14$	$14 : 7 + 12$	$18 : 6 + 9$
	$18 : 3 + 7$	$15 : 3 + 8$	$15 : 5 + 17$	$20 : 5 + 7$

9. Kirjet tetrade tablica jenəlazhemuz ja juegkmuz kufte:

$2 \times 2 = 4$	$2 \times 5 = 10$	$2 \times 8 = 16$
$2 \times 3 = 6$	$2 \times 6 = 12$	$2 \times 9 = 18$
$2 \times 4 = 8$	$2 \times 7 = 14$	$2 \times 10 = 20$
$4 : 2 = 2$	$10 : 2 = 5$	$16 : 2 = 8$
$6 : 2 = 3$	$12 : 2 = 6$	$18 : 2 = 9$
$8 : 2 = 4$	$14 : 2 = 7$	$20 : 2 = 10$

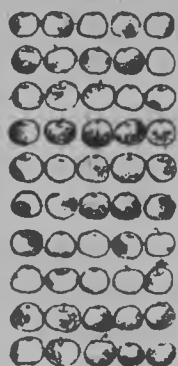
Tablica jenəlazhemuz log nıdt: kufte valıtə kuht vıer ile kuht valıtə kufı vurə; kufte valıtə kolm vıer ile kuht valıtə kolm vıer ja nıdt evdtəs.

Tablica juegkmuz log nıdt: nielj jugke kufte; kudt jugke kufte ja nıdt evdtəs.

Jenəlazhemuz ja juegkmuz vədə.

1. Kor tolpujhket 10 korıgke, vədə tolpujhke jugke korıgke. Log tolpujhket korıgəguim: 5, 10, 15 ja nıdt evdtəs 50 raje. Puk logət kirjet.

Vıdtlogest kiapnəl vədə tən raje, kues ej kudtə nimi.

2. Mənvərt jablokedte lij nielje řadəst? kahcə řadəst?

$$\begin{array}{ll} 5+5+5+5 & (5\times 4)+(5\times 4) \\ 5\times 4 & 5\times 8 \end{array}$$

3. Mənvərt jablokedte lij kolmə řadəst? kudtə řadəst? ahcə řadəst?

$$\begin{array}{ll} 5+5+5 & (5\times 3)+(5\times 3) \\ 5\times 3 & 5\times 6 \\ (5\times 3)+(5\times 3)+(5\times 3) & 5\times 9 \end{array}$$

4. Mənvərt jablokedte lij vьdtə řadəst? logke řadəst?

$$\begin{array}{ll} 5+5+5+5+5 & (5\times 5)+(5\times 5) \\ 5\times 5 & 5\times 10 \end{array}$$

5. Mənvərt jablokedte lij kideme řadəst?

$$\begin{array}{ll} 5+5+5+5+5+5+5 & (5\times 3)+(5\times 3)+5 \\ (5\times 5)+(5\times 2) & 5\times 7 \end{array}$$

6. Mיעלנה voajtə ahcə puıtə tueljaŋ vədə moarke tueljaŝt ja 28 marke rimm tuljest. Mənvərt jenamp son voajtə puıtə tueljaŋ?

7. Jəsknəm sajəst lev 60 vьjem puazə. Kiashes 7 vьjem tuerve puazə vədə pudcə jugke vьjem tuervest. Mənvərt vial vьjem puazə kuədtəj jəsknəm saje?

$$\begin{array}{lll} 8. & 5\times 5+17 & 5\times (42-34) & (91-86)\times 8 \\ & 5\times 8-27 & 5\times (51-42) & (54-49)\times 6 \\ & 5\times 6+70 & 5\times (63-56) & (42-37)\times 9 \\ & 5\times 7-19 & 5\times (34-24) & (63-58)\times 10 \end{array}$$

9. Pařsa klassəst moaksen MOPRe 40 kopejkadte, a niydta 20 kopejkadte. Jugkjine maks vədə kopejkaj. Mənvərt lev pukves pardedte klassəst?

10. Olkhəzəst kiashes 30 puazə, maŋa vial 45 puazə. Eft vьjem tuerve kiashes vədə pudcə. Mənvərt vьjem tuerve kiashes?

11. Kuļ suəldəm varas arteļ vuste olkhəzəst 25 markə pujcət, maŋa vial 50 markə. Jugke pujcəst arv lij 5 mařk. Mənvərt pukves pujcə vuste arteļ?

12. Ait eēnām varas pāhtes 35 *m* luytā. Jugke luyt kuhkāvudt lij 5 *m*. Mānvert pāhtes luytā.

13. L̄gk logkām tujet mogka viekvudān:

$$5 \times x = 30$$

$$30 : 5 = 6$$

$$5 \times x = 10$$

$$5 \times x = 15$$

$$5 \times x = 25$$

$$5 \times x = 20$$

$$5 \times x = 30$$

$$5 \times x = 50$$

$$5 \times x = 40$$

$$5 \times x = 45$$

$$5 \times x = 35$$

14. $25:5+8$ $(14+16):5$ $(81-46):5$

$35:5+9$ $(17+28):5$ $(63-38):5$

$45:5+6$ $(32+18):5$ $(54-14):5$

15. Kirjet tablica jenālazhemuz ja juegkmuz vādā:

$$5 \times 2 = 10$$

$$5 \times 5 = 25$$

$$5 \times 8 = 40$$

$$5 \times 3 = 15$$

$$5 \times 6 = 30$$

$$5 \times 9 = 45$$

$$5 \times 4 = 20$$

$$5 \times 7 = 35$$

$$5 \times 10 = 50$$

$$10:5 = 2$$

$$25:5 = 5$$

$$40:5 = 8$$

$$15:5 = 3$$

$$30:5 = 6$$

$$45:5 = 9$$

$$20:5 = 4$$

$$35:5 = 7$$

$$50:5 = 10$$

Tānvert v̄erā jenamp.

1. Ciert tetradte eft ciaksāst 6 kletka. Ciert poajtā 3 v̄er kudā kletke ile jeresnala—3 v̄er jenamp kletkedte. Mānvert sāntā kletkedte numpe ciaksāst?

Koht vādēt lāhkā tāna logkām tuj:

$$6 \times 3 = 18$$

2. Ciert 2 joruplāz. Sorent joruplāz log 4 v̄er. Mānvert ļane joruplāsā?

Koht vādēt lāhkā tāna logkām tuj:

$$2 \times 4 = 8$$

3. Kidt kodtmuzān vuaj kodtā pejvest 5 *m* lein, a fabrika masinašt vuaj kodtā 6 v̄er jenamp. Mānvert vuaj pejvest kodtā lein fabrika masinašt?

4. Lāhkāļaj moafse ovligacijašt 5 maṛk, a sonāst vujhtā 10 v̄erā jenamp. Mānvert vujhtā lāhkāļaj?

Jenəlazhemus ja juegkmus kolmə.

1. Log turaəkət kolmə: 3, 6, 9 ja nədt evdtəs 30 raje. Puk logət kirjet.

Kolmlogest kiapnəl kolmə tən raje, kues ej kudtə nimi.

2. Mənvert turaəkedte lij

nielje stualbpašt? kahcə stualbpašt?

3. Mənvert turaəkedte lij kolmə stualbpašt? Kudtə stualbpašt? ahcə stualbpašt?

4. Mənvert turaəkedte lij vədtə stualbpašt? logke stualbpašt?

5. Mənvert turaəkedte lij kideme stualbpašt?

6. Kuhtə sovhozən pejes 50 puaz penjedte. Ehtə sovhozəst lev 3 eudcə, jugke eudcje pejes kideme puaz penjedte. Mənvert puaz penjedte pejes nuṃp sovhoše?

7.	$3 \times 7 + 79$	$3 \times (16 - 7)$	$(21 - 18) \times 8$
	$3 \times 9 - 18$	$3 \times (14 - 6)$	$(12 - 9) \times 10$
	$3 \times 8 + 46$	$3 \times (15 - 8)$	$(32 - 29) \times 7$
	$3 \times (20 - 11)$	$(43 - 37) \times 9$	
	$3 \times (19 - 9)$	$(54 - 44) \times 8$	

8. Sirəm kuarnəm mure man 3 anehes curka ja 2 kukes. Vules 24 anehes curka. Mənvert kukes curknedte vədt ləhkə təit anehes curkašt?

9. Kuht kuļ sɛlej vusten materija kolmə moarke metrəst. Eht one 18 marke, a nuṃp 27 marke. Mənvert materijadte vusten kuhtə kuļ sɛlej.

10. Kudə parnašt lev vədə kopejkaj tienke. Sij tatən vuste poajngət. Jugke poajngəst vədt makse 3 kopejkaj. Mənvert poajnə parna vuejev vuste izes tinkeguim?

11. Kuhtə vɛrev tueljašt entes kooperativəst 3 maṃk. Miecla migken kooperative 21 markə vɛrev tueljet. Mənvert vɛrev tueljnedte sij migken kooperative?

12.	$3 \times x = 6$	$3 \times x = 9$	$3 \times x = 15$
	$3 \times x = 12$	$3 \times x = 18$	$3 \times x = 30$
	$3 \times x = 24$	$3 \times x = 27$	$3 \times x = 21$

13.	$24:3+19$	$(60-39):3$	$(19+8):3$
	$27:3+26$	$(83-56):3$	$(18+6):3$
	$21:3+35$	$(72-42):3$	$(12+9):3$

14. Kukes pærtmur sagktæt kolm saje. Sagktæs 24 anehes pærtmuræt ja kuedtøj vial 29 kukes pærtmuræ. Mænvert ļaj pukves kukes pærtmuræ?

15. Kirjet tablica jenəlazhəmuz ja juegkmuz kolmā:

$3 \times 2 = 6$	$3 \times 5 = 15$	$3 \times 8 = 24$
$3 \times 3 = 9$	$3 \times 6 = 18$	$3 \times 9 = 27$
$3 \times 4 = 12$	$3 \times 7 = 21$	$3 \times 10 = 30$
$6:3=2$	$15:3=5$	$24:3=8$
$9:3=3$	$18:3=6$	$27:3=9$
$12:3=4$	$21:3=7$	$30:3=10$

Jenəlazhemus ja juegkmus nielje.

1. Log koļosæt nielje nēdt: 4, 8, 12 ja nēdt evdtəs 40 raje. Puk logæt kirjet.

Nieljlogest kiarnəl nielje tən raje, kues ej kudtā nimi.

2.	$4+4+4+4$	$(4 \times 4) + (4 \times 4)$	
	4×4	4×8	

3.	$4+4+4$	$(4 \times 3) + (4 \times 3)$	
	4×3	4×6	
	$(4 \times 3) + (4 \times 3) + (4 \times 3)$	4×9	

4.	$4+4+4+4+4$	$(4 \times 5) + (4 \times 5)$	
	4×5	4×10	

5.	$4+4+4+4+4+4+4$	$(4 \times 3) + (4 \times 3) + 4$
	$(4 \times 5) + (4 \times 2)$	4×7

6. Tuipærtəst voalmsæt 9 skamjedte, jugke skamjaje vədt tuejsə nielje juļke. Kuedtøj ləhkə vial 17 juļke. Mænvert juļke lij voalmas?

7. Pəhtes 7 pærtmuræ. Jugke pærtmur sagktəs nielje luvden. 19 luvdest tuejsəs kəsksein. Mænvert luytə kuedtøj?

8. Pimaj kuarəm varas lev 4 komas, a vødt 9 vberə jenamp. Mənvərt komsədtə ej vual?

9.	$4 \times 9 + 48$	$4 \times (43 - 36)$	$(41 - 37) \times 7$
	$4 \times 10 - 25$	$4 \times (62 - 53)$	$(52 - 48) \times 6$
	$4 \times 8 - 19$	$4 \times (100 - 90)$	$(33 - 29) \times 8$

10. Klassəst lev 32 opnuvjedte. Opnuvəm easən jugke tuel tuegkən arən nielje opnuvje. Mənvərt lij valtəne tuele?

11. Jugke tuel tuegkən arən 4 opnuvjedte. Mənvərt tuele vødesuv 24 opnuvəj varas? 36 opnuvəj varas?

12. 4 listəst rymgedte vbjt eht tetrad. Mənvərt tetradte vbjtəv 40 listəst?

13. Raməne varas man 4 nielaresa mur. Mənvərt raməne tuejsət 28 nielaresa murəst?

14.	$4 \times x = 8$	$4 \times x = 12$	$4 \times x = 20$
	$4 \times x = 16$	$4 \times x = 24$	$4 \times x = 40$
	$4 \times x = 32$	$4 \times x = 36$	$4 \times x = 28$
15.	$24 : 4 + 37$	$28 : (61 - 57)$	$(53 - 17) : 4$
	$28 : 4 + 45$	$32 : (82 - 78)$	$(18 + 14) : 4$
	$32 : 4 + 56$	$40 : (63 - 59)$	$(61 - 37) : 4$
	$36 : 4 + 68$	$36 : (70 - 66)$	$(22 + 18) : 4$

16. Paɾn uinəm saje pəhtes kuht mait oaste. Ehtə mait oastest lev 7 l maite, numpe oastest 9 l. Ehtə litrəst lev 4 stokan maite. Mənvərt stoknədtə maite lev kuhtə mait oastest?

17. Mənvərt tolpujhke vødesuv, stovə lazhe 8 kolmuglənək ja 7 kvadratə?

18. Minən nur parna ləhkəv fəbrikanə ja zavodən nielje easə pejvest, Kitajest—nieljemploge easə. Mənvərt easə ləhk min nur paɾn kudtə ləhk pejvest niədtlest? Mənvərt vaɾamp, mən kitaj nur paɾn kuhtə pejvest?

19. Kirjet tablica jenəlaəhemuz ja juegkmuz nielje:

$4 \times 2 = 8$	$4 \times 5 = 20$	$4 \times 8 = 32$
$4 \times 3 = 12$	$4 \times 6 = 24$	$4 \times 9 = 36$
$4 \times 4 = 16$	$4 \times 7 = 28$	$4 \times 10 = 40$
$8 : 4 = 2$	$20 : 4 = 5$	$32 : 4 = 8$
$12 : 4 = 3$	$24 : 4 = 6$	$36 : 4 = 9$
$16 : 4 = 4$	$28 : 4 = 7$	$40 : 4 = 10$

MƏNMBƏNƏ KIEMUS.

1. 5×6 4×6 $25 : 5$ $28 : 4$
 4×8 5×7 $24 : 3$ $45 : 5$
 3×7 3×9 $40 : 5$ $36 : 5$

2. 54 opruvjet cienkhes řadəguim. Kudtə řadəst cienkhes vədə olmə, modta řadən nielje olmə. Mənvərt pukves řadtə vьjte?

Jenəlazhemus ja juegkmus kudə.

1.	$6 =$	$6 \times 1 =$
2.	$6 + 6 =$	$6 \times 2 =$
3.	$6 + 6 + 6 =$	$6 \times 3 =$
4.	$6 + 6 + 6 + 6 =$	$6 \times 4 =$
5.	$6 + 6 + 6 + 6 + 6 =$	$6 \times 5 =$
6.	$6 + 6 + 6 + 6 + 6 + 6 =$	$6 \times 6 =$
7.	$6 + 6 + 6 + 6 + 6 + 6 + 6 =$	$6 \times 7 =$
8.	$6 + 6 + 6 + 6 + 6 + 6 + 6 + 6 =$	$6 \times 8 =$
9.	$6 + 6 + 6 + 6 + 6 + 6 + 6 + 6 + 6 =$	$6 \times 9 =$
10.	$6 + 6 + 6 + 6 + 6 + 6 + 6 + 6 + 6 + 6 =$	$6 \times 10 =$

1. Vastkirjet tən tablica. Mənvərt vьjt numpe, nialjant ja kafcant řadəst? Vьstləmuzət kirjet tablicařt?

$$\begin{array}{cc} 6+6+6+6 & (6 \times 4) + (6 \times 4) \\ 6 \times 4 & 6 \times 8 \end{array}$$

2. Mənvərt vьjt koalmant, kodant ja afcant řadəst? Vьstləmuzət kirjet tablicařt.

$$\begin{array}{ccc} 6+6+6 & (6 \times 3) + (6 \times 3) & (6 \times 3) + (6 \times 3) + (6 \times 3) \\ 6 \times 3 & 6 \times 6 & 6 \times 9 \end{array}$$

3. Mənvərt vьjt vədant ja logant řadəst? kideant řadəst? Vьstləmuzət kirjet tablicařt.

$$\begin{array}{cc} 6+6+6+6+6 & (6 \times 5) + (6 \times 5) \\ 6 \times 5 & 6 \times 10 \\ 6+6+6+6+6+6+6 & (6 \times 3) + (6 \times 3) + 6 \\ (6 \times 5) + (6 \times 2) & 6 \times 7 \end{array}$$

4. Vajmlās l̄gkāj kuļ s̄lej kolhozəst sueldāv pejvest kudtloge puļcə kule, a ej vajmlās l̄gkāj sueldāv v̄dtloge nielje puļcə kule. Mənvert jenamp vuejev suəldə kulet vajmlās l̄gkāj kuļ s̄lāj kidemente pejvest?

5. 4 jorup lejp tientāv 6 kg. Kooperative pəhtes 36 mogka lejpet. Mənvert puk sij tientāv?

6. Koras euhk̄ tiant 6 kg, jəvlokəguim eftəst son tiant 6 v̄ber jenamp. Mənvert tientāv jəvlok?

7.	$6 \times 5 - 15$	$6 \times (23 - 19)$	$(15 - 9) \times 4$
	$6 \times 9 + 28$	$6 \times (52 - 46)$	$(13 - 7) \times 5$
	$6 \times 7 - 24$	$6 \times (47 - 37)$	$(20 - 14) \times 9$
	$6 \times 8 + 36$	$6 \times (64 - 56)$	$(14 - 8) \times 7$

8. Stovə voalm̄sə karton eft plakāt varas, 6 gazet list ehte namehet. Parna pəhten ləhk opnuvəm eise 24 gazet, maļa vial 48 gazetə. Mənvert v̄jt plakātə?

9. Jodtəm vāļ jodej lijen ehtə sajest 36 piejve, numpe sajest 54 pejv. Mənvert kudəpiejvse sij lijen kuhtə sajest?

10. Nojəvrest lij 30 piejve. Mənvert lev kudəpiejvse nojəvrest?

11. Jugke eudcje v̄ədt 6 penej. Jenəgə eudcje v̄ədesuv 60 penjedte?

12. Jugke korvəšt lij 6 karandasə. Jenəgə korvən lij 42 karandasə?

13.	$6 \times x = 12$	$6 \times x = 18$	$6 \times x = 30$
	$6 \times x = 24$	$6 \times x = 36$	$6 \times x = 60$
	$6 \times x = 48$	$6 \times x = 54$	$6 \times x = 42$

14.	$36 : 6 + 25$	$(16 + 14) : 6$	$(25 + 29) : 6$
	$42 : 6 + 48$	$(72 - 48) : 6$	$(65 - 17) : 6$
	$54 : 6 + 39$	$(67 - 19) : 6$	$(82 - 22) : 6$

15. Kəlm lefest lihēm ente kudə l maite pejvest. Poak lefest son ente 7 pejvest 19 l jenamp.. Mənvert maite ente lihēm 7 pejvest poak lefest?

16.	$(17 + 19) : 6$	$6 \times (51 - 47)$	4×6	5×6
	$(23 + 25) : 6$	$6 \times (93 - 85)$	6×4	6×5
	$(37 + 17) : 6$	$6 \times (80 - 74)$	$24 : 4$	$30 : 5$
	$(11 + 13) : 6$	$6 \times (62 - 53)$	$24 : 6$	$30 : 6$

17. Kirjet tablica jenəlazhemuz ja juegkmuz kudə:

$6 \times 2 = 12$	$6 \times 5 = 30$	$6 \times 8 = 48$
$6 \times 3 = 18$	$6 \times 6 = 36$	$6 \times 9 = 54$
$6 \times 4 = 24$	$6 \times 7 = 42$	$6 \times 10 = 60$
$12 : 6 = 2$	$30 : 6 = 5$	$48 : 6 = 8$
$18 : 6 = 3$	$36 : 6 = 6$	$54 : 6 = 9$
$24 : 6 = 4$	$42 : 6 = 7$	$60 : 6 = 10$

Jenəlazhemus ja juegkmus koafce.

1. Log tastaj koafce nədt: 8, 16 24 ja nədt evdtəs 80 raje. Puk logət kirjet.

Kahclogest kiapnəl koafce tən raje, kues ej kudtə nimi.

2. Mənvert tastnedte lij nielj řadəst?
kahcə řadəst?

3. Mənvert tastnedte lij kolmə řadəst?
ahcə řadəst?

4. Mənvert tastnedte lij vədtə ja logke řadəst?

5. Mənvert tastnedte lij kideme řadəst?

6. Flagjaj voalmsəm varas vbersej ente řymgedte koafce listə jugke kolm opnuvje. Mənvert řymgedte son ente 18 opnuvje?

7. 6 parna ləhken koafce flagje; 9 opnuvjedte vulen vədə muřaj. Mən ja mənvert jenamp ləhken: flagjedte ile sije murnedte?

8. Ehtə sunəst lij 8 flagjedte, a numpe sunəst lij 4 vber jenamp. Mənvert lij pukves flagjedte?

9.	$8 \times 6 + 25$	$8 \times 8 - 36$	$8 \times (53 - 44)$
	$8 \times 9 - 38$	$8 \times 3 + 48$	$8 \times (81 - 75)$
	$8 \times 7 + 19$	$8 \times 10 - 57$	$8 \times (62 - 54)$
	$8 \times 5 - 23$	$8 \times 4 + 29$	$8 \times (45 - 38)$

10.	$(100 - 92) \times 6$	$(53 - 45) \times 5$	$8 \times (92 - 89)$
	$(75 - 67) \times 9$	$(32 - 24) \times 4$	$8 \times (43 - 36)$
	$(84 - 76) \times 7$	$(91 - 83) \times 8$	$8 \times (61 - 51)$

11. Incəs aiken skolaşt pejes 32 stuladte řadəguim, koafce stulaj jugke řadəst. Mənvərt řadtə vɔjte?

12. Stulaj tuegka pejes skamjař. Skamjaj aġn eoagə 64 opnuvjedte, koafce opnuvje jugke skamja el. Mənvərt skamjedte pejes?

13. Demonstracijař evdtəst vaņcəv 24 komsomolə, sinə miřte vaņcəv 48 pioner, koafce olmə jugke řadəst. Mənvərt liġ pukves řadtə?

14. Lozung varas vədt euhřə bukvař komtəvudte jugkjine koafce *sm*. Mənvərt mogka bukvadte vɔjt řyme kuskest kuhkəvudte 72 *sm*? 56 *sm*?

15.	$8 \times x = 16$	$8 \times x = 24$	$8 \times x = 40$
	$8 \times x = 32$	$8 \times x = 48$	$8 \times x = 80$
	$8 \times x = 64$	$8 \times x = 72$	$8 \times x = 56$

16.	$32 : 8 + 27$	$64 : 8 + 47$	$(18 + 38) : 8$	$(71 - 39) : 8$
	$48 : 8 + 39$	$72 : 8 + 65$	$(23 + 17) : 8$	$(83 - 59) : 8$
	$24 : 8 + 58$	$56 : 8 + 86$	$(46 + 26) : 8$	$(65 - 17) : 8$
	$40 : 8 + 66$	$80 : 8 + 54$	$(58 + 22) : 8$	$(91 - 27) : 8$

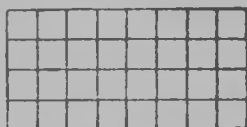
17. Kuarəm arteġ soagə 81 marka 5 kavper kuarməst ja ej jenga modta para voacnedte kuarməst. Kavper kuarmus arv liġ 5 mařk ja kuarmus para voancən arv liġ 8 marke. Jenəgə pa-rədtə voacnedte kurəs?

18. Niejaresa murəst kuhkəvudte 1 *m* sagktəs 36 *sm*. Kuedtjine kuskest ləhkes jolkař sirəm tuala guejka. Kuhkəvudt jugke jolkař liġ 8 *sm*. Mənvərt vɔjte jolknedte?

19. Kirjet tablica jenelashemuz ja juegkmuz koafce:

$8 \times 2 = 16$	$8 \times 5 = 40$	$8 \times 8 = 64$
$8 \times 3 = 24$	$8 \times 6 = 48$	$8 \times 9 = 72$
$8 \times 4 = 32$	$8 \times 7 = 56$	$8 \times 10 = 80$
$16 : 8 = 2$	$40 : 8 = 5$	$64 : 8 = 8$
$24 : 8 = 3$	$48 : 8 = 6$	$72 : 8 = 9$
$32 : 8 = 4$	$56 : 8 = 7$	$80 : 8 = 10$

20. Ciert mogka vuikuglät. Jugke vuikugläst log kletkaž olkhəzəst stulpe miļte, maga řadə miļte. Kie, mi sant (rovne v̄estləmuzət).

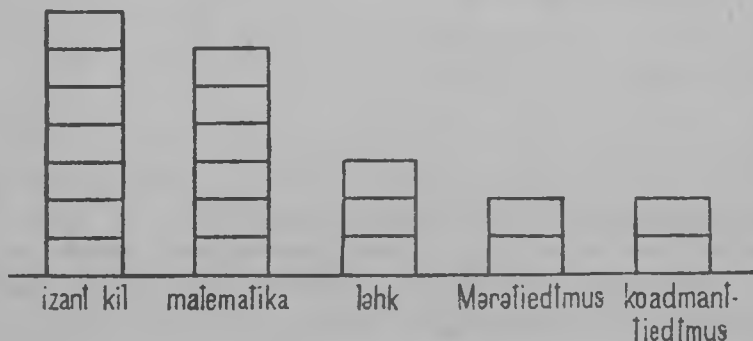
$$3 \times 8 = 24 \quad 8 \times 3 = 24 \quad 4 \times 8 = 32 \quad 8 \times 4 = 32$$

Jenəlazhemuzəst vuaj vuajhe logət səjeguim. Kie tən mogka logkəm tujen:

3×5 ; 3×6 ; 4×3 ; 4×5 ; 4×6 ; 5×6 ; 5×8 ; 6×8 ; 5×10 ; 6×10 .

KIEHPSEMUS DIAGRAMMA.

Niedteļ logk opnuvəm easə numpe klassəst

1. Jugke kletka v̄ezhal 1 opnuvəm eas. Tedta lij masstav, kon miļt lij ləhkma diagramma.

Log kletkaž ja sarn, mən v̄ezhal diagramma.

2. Tied, mənvert pardedte tin klassəst lev vuesline ehtmuzəst NTJ (nur tuarəj jimļahtəj). Log ideenes parnaž ja nijdtet. Ciert tetradte kuht stualpa kletkaž. Eht stualv̄p̄ne alk v̄ezhələ jimļahtmet-parnat, num̄p—nijdtet. Diagramma el kirjet: „Logk jimļahtmet numpe klassəst“. Stolpaj v̄ela kirjet: „parna“, „nijdt“. Poaļtə diagramma kirjet masstav, kon miļt son lij ləhkma.

3. Oktav̄ revoļucija raje ləhkəļaj ləgkə kuhtemplege casə pejvest. Ađt minən fabrikən ja zavodən lij kideme easə ləhk pejv. Ciert diagramma: „Ləhk pejv revoļucija raje ja ađt“.

MƏNMƏNƏ KİCMUS.

1.	6×5	8×9	$36 : 6$	$64 : 8$
	8×7	6×10	$48 : 8$	$42 : 6$
	6×8	8×5	$54 : 6$	$80 : 8$

2. Kuddə kilogramməst javə vıjt 8 kg pastəne lejpe. Mənvərt pastəne leipe vıjt 42 kilogramməst javə?

Jənəlazhemus ja juegkmus efce.

1.	$9 =$	$9 \times 1 =$
2.	$9 + 9 =$	$9 \times 2 =$
3.	$9 + 9 + 9 =$	$9 \times 3 =$
4.	$9 + 9 + 9 + 9 =$	$9 \times 4 =$
5.	$9 + 9 + 9 + 9 + 9 =$	$9 \times 5 =$
6.	$9 + 9 + 9 + 9 + 9 + 9 =$	$9 \times 6 =$
7.	$9 + 9 + 9 + 9 + 9 + 9 + 9 =$	$9 \times 7 =$
8.	$9 + 9 + 9 + 9 + 9 + 9 + 9 + 9 =$	$9 \times 8 =$
9.	$9 + 9 + 9 + 9 + 9 + 9 + 9 + 9 + 9 =$	$9 \times 9 =$
10.	$9 + 9 + 9 + 9 + 9 + 9 + 9 + 9 + 9 + 9 =$	$9 \times 10 =$

1. Vastkirjet tənə tablica. Mənvərt vıjt numpe, nialjant ja kafcant řadən? Vbestləmuzət kirjet tablicaşt.

$$\begin{array}{ccc} 9+9+9+9 & (9 \times 4) + (9 \times 4) & \\ 9 \times 4 & 9 \times 8 & \end{array}$$

2. Mənvərt vıjt koalmant, kodant ja afcant řadən? Vbestləmuzət kirjet tablicaşt.

$$\begin{array}{ccc} 9+9+9 & (9 \times 3) + (9 \times 3) & (9 \times 3) + (9 \times 3) + (9 \times 3) \\ 9 \times 3 & 9 \times 6 & 9 \times 9 \end{array}$$

3. Mənvərt vıjt vədant, logant ja kideant řadən? Vbestləmuzət kirjet tablicaşt.

4. Vberəv tuelja lev korma ańc ponə loge tueljnedte jugke ponəst. 38 tueljnedte miecləne tat migkə. Mənvərt tueljnedte sost kuədtaj?

5. Jugke kilogramm miersəst arv lij 9 marke. Mənvərt tienke bədt lazhe 45 markə, stovə vueste 8 kg miersə?

6. Pejes jemne 9 viercā kartoflet, kopees 10 vberā jenamp-
Mānvert jenamp kopees kartoflet, mān pejes?

7.	$10 \times 3 - 3$	$10 \times 5 - 5$	$10 \times 7 - 7$	$10 \times 9 - 9$
	9×3	9×5	9×7	9×9
	$10 \times 4 - 4$	$10 \times 6 - 6$	$10 \times 8 - 8$	$10 \times 10 - 10$
	9×4	9×6	9×8	9×10

8.	$(75 - 66) \times 4$	$9 \times (34 - 27)$	$(25 - 16) \times 7$
	$(84 - 75) \times 8$	$9 \times (52 - 49)$	$(73 - 64) \times 6$
	$(93 - 84) \times 5$	$9 \times (43 - 34)$	$(95 - 86) \times 8$
	$(100 - 91) \times 6$	$9 \times (25 - 15)$	$(64 - 55) \times 9$

9. Kuht parna lāhten kuļ taftāt sune, efce taftā jugke sune.
Eftāst ļaj 36 taftnedte, numpest ļaj 72 taftnedte. Mānvert puk-
ves sunā sij lāhten?

10. Evtāļ kuprusēm konservāt pejes řadāguim efce bankaj
ridtā. Mānvert řadtā tegkjev 27 bankadte? 64 bankadte? 81
bankadte?

11. Mānvert kule vuaj soagkā 9 pejvest, jesli jugke pejvest
sble 45 *kg*? 90 *kg*?

12. Artlest lij 63 olmnedte, kogk lev juegkma ahcā brigadā-
dařt. Mānvert lij olmnedte jugke brigadařt?

13.	$9 \times x = 18$	$9 \times x = 27$	$9 \times x = 45$
	$9 \times x = 36$	$9 \times x = 54$	$9 \times x = 90$
	$9 \times x = 72$	$9 \times x = 81$	$9 \times x = 63$

14.	$(27 : 9) \times 7$	$(45 : 9) \times 8$	$(17 + 19) : 9$
	$(54 : 9) \times 8$	$(90 : 9) \times 4$	$(28 + 44) : 9$
	$(63 : 9) \times 5$	$(81 : 9) \times 6$	$(25 + 29) : 9$

15.	5×9	4×9	8×9	3×9	6×9
	9×5	9×4	9×8	9×3	9×6

16. Vustes 86 markest savnet, efce moarke ehtā saveh parařt
ja 4 para koņkadte, koafce moarke parařt. Mānvert parařt savhedte
vustes?

17. Artlest lij 47 olmnedte, kogk lev juegkma brigadaje.
Kuhtā brigadařt lij loge olmā, a modta brigadaņ efce olmā.
Mānvert lij brigadadte artlest?

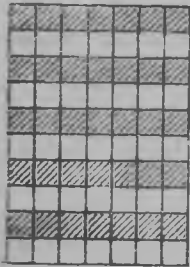
18. Kirjet tablica jenəlazhemuz ja juegkmuz efce:

$9 \times 2 = 18$	$9 \times 5 = 45$	$9 \times 8 = 72$
$9 \times 3 = 27$	$9 \times 6 = 54$	$9 \times 9 = 81$
$9 \times 4 = 36$	$9 \times 7 = 63$	$9 \times 10 = 90$
$18 : 9 = 2$	$45 : 9 = 5$	$72 : 9 = 8$
$27 : 9 = 3$	$54 : 9 = 6$	$81 : 9 = 9$
$36 : 9 = 4$	$63 : 9 = 7$	$90 : 9 = 10$

Jenəlazhemus ja juegkmus kideme.

1. Log kvadratjet řadəguim: 7, 14 ja nıdt ja evdtə 70 raje.

Kizlogest kiapnəl kideme tən raje, kues ej kudtə nimi.

2. $7+7+7+7$ $(7 \times 4) + (7 \times 4)$
 7×4 7×8

3. $7+7+7$ $(7 \times 3) + (7 \times 3)$
 7×3 7×6

$(7 \times 3) + (7 \times 3) + (7 \times 3)$
 7×9

4. $7+7+7+7+7$ $(7 \times 5) + (7 \times 5)$
 7×5 7×10

5. $7+7+7+7+7+7+7$ $(7 \times 3) + (7 \times 3) + 7$
 $(7 \times 5) + (7 \times 2)$ 7×7

6. Ləhkələj ləgk 7 easə ehtə pejvest, a lusəj 6 easə ehtə pejvest. Mənvert easə ləgk lusəj ja mənvert easə ləgk ləhkələj kideem piejve.

7. Eft viercəst lij 7 kg javə, numpest 4 vber jenamp, koal-mant viercəst 5 kg jenamp, mən numpest. Mənvert javə lij koalmant viercəst?

8. Kuhtə mait oastest lij 62 l mait. Eftə mait oastest migkes 7 l mait, numpest 3 vber jenamp. Mənvert maite jev migkəne?

9.	$7 \times 3 + 39$	$7 \times 8 - 19$	$(15 - 8) \times 8$
	$7 \times 5 + 48$	$7 \times 9 - 35$	$(13 - 6) \times 6$
	$7 \times 4 + 56$	$7 \times 7 - 32$	$(14 - 7) \times 9$
	$7 \times 6 + 28$	$7 \times 10 - 44$	$(12 - 5) \times 7$

10.	$(82-75) \times 10$	$7 \times (21-16)$	$7 \times (52-46)$
	$(54-47) \times 5$	$7 \times (32-28)$	$7 \times (61-53)$
	$(90-83) \times 4$	$7 \times (43-37)$	$7 \times (44-35)$
	$(41-34) \times 3$	$7 \times (62-55)$	$7 \times (73-66)$

11. Fevralest lij 28 piejve. Mänvert lij fevralest kideempeljvse?

12. Skolašt eft pejvest pule 7 l kerosin. Jänägə piejve vual 56 l?

13. Parnaž skolašt entes porəm saje kideme kilogrammə lejpe pejvest. Jenägə piejve vual 21 kg? 42 kg? 63 kg?

14. Eht arteļ vulkət 35 pujcə kule, nump 49 pujcə. Jugke soane pejes 7 pujcə. Mänvert soanə bədəst?

15. Tetradešt arv lij 7 kopejka. Mänvert tetradešt vuj vueste 49 kopejkast?

16.	$7 \times x = 14$	$7 \times x = 21$	$7 \times x = 35$
	$7 \times x = 28$	$7 \times x = 42$	$7 \times x = 70$
	$7 \times x = 56$	$7 \times x = 63$	$7 \times x = 49$

17.	$(42:7) \times 8$	$(63:7) \times 5$	$(73-45):7$
	$(35:7) \times 6$	$(56:7) \times 3$	$(27+22):7$
	$(21:7) \times 10$	$(70:7) \times 7$	$(71-29):7$

18.	3×7	4×7	5×7	6×7	8×7	9×7
	7×3	7×4	7×5	7×6	7×8	7×9

19. Vbersej vuste skola varas jugkenalsəm roajngət 1 markə 35 kopejkaje ja səvphət kideme kopejkaj jugkjine. Puk vuastmuzəst vbersej moafse 1 mark 91 kopejkadte. Mänvert səvphenee vuste vbersej?

20. Kirjet tablica jenəlazhemuz ja juegkmuz kideme:

$7 \times 2 = 14$	$7 \times 5 = 35$	$7 \times 8 = 56$
$7 \times 3 = 21$	$7 \times 6 = 42$	$7 \times 9 = 63$
$7 \times 4 = 28$	$7 \times 7 = 49$	$7 \times 10 = 70$
$14 : 7 = 2$	$35 : 7 = 5$	$56 : 7 = 8$
$21 : 7 = 3$	$42 : 7 = 6$	$63 : 7 = 9$
$28 : 7 = 4$	$49 : 7 = 7$	$70 : 7 = 10$

LOGKƏM TUJ AIKE.

1. Egest lij 12 manə: janvar, fevral, mart, april, maj, ijun, ijul, avgust, sentabr, oktavr, nojabr ja dekabr.

Kəskene lev kirjihene man, koin lij 31 pejv. Fevralest lij 28 ile 29 piejve. Modta manən lij kolmloge piejve.

Kirjet man nəmət ja log piejvet jugkjest sinən. Mustə, sto tolke 4 man lev kolmloge piejve: april, ijun, sentabr ja nojabr.

2. Tarım lij vıdtəmplogant pejv dekabrest. Mənvert piejve kuədtəj man kiez raje?

3. Vəsmus nialnəs opnuvəm egest ļaj sentabrest, oktabrest ja vıdt pejv nojabrest. Təna ajkest ļaj 10 vberəm piejve. Mənvert piejve parna opnuven?

4. Zavot Maks Geļc nəməst Leningradəst tivte vəsmus vıdtəgksə plan kolmlogke kolmə manəst, a „Rupsis Putilovec“ kolmə egest kidemedte manəst. Ku təj zavodən ja mənvert odlamp tivte vəsmus vıdtəgksə plan?

5. Kode manət, koin lij vuik 5 kudəjpejvse? Kode manət, koin lij 5 kudəjpejvse ja 1 pejv? Kon manəst lij vuik 4 kide-mepějvse?

6. Ejenpejvest lij 24 eas; eft easəst lij 60 minutə. Anhemus pejvest (kuhtlogk nuṃp pejv dekabrest) Moskvašt lij 7 easə 1 minuta. Mənvert easə ja minutə lij Moskvašt kugkṃmus ejest?

7. Kugkṃmus pejvest Moskvašt (kuhtlogk nuṃp pejv ijunest) lij 17 easə 34 minutə. Mənvert aike lij Moskvašt anhemus ejest?

8. Eft pieļ list knigašt opnuvəj vuaj logkə kahcə minutəst. Mənvert aike son alk logkə 9 mogka pieļ listə.

9. 2 eg. 9 man. +6	1 eg. 8 man. +2 eg. 9 man.
3 eg. 4 man. —7	4 eg. 6 man.—1 eg. 10 man.

10. 2 ejp. 16 e.+19 e.	5 ejp. 18 e.+7 ejp. 15 e.
6 ejp. 3 e.—15 e.	8 ejp. 7 e.—3 ejp. 12 e.

11. 2 e. 45 min.+26 min.	2 e. 38 min.+1 e. 55 min.
7 e. 15 min.—48 min.	8 e. 25 min.—5 e. 37 min.

12. Jugke pejvest parna alkev opnuvə skolašt afcant casəst

incə ja lueptəv eftən easəst 50 minutəst pejva. Vəgə opnuvəm easə kəskəst uitəv 65 minutə. Mənvərt aike parna opnuvən skolašt jugke pejvest?

13. Tujnəzan vəgə parna parn uinəm saje kodant easəst nieljlogk vədant minutəst ja voajtə son moast koalmant easəst 20 minutəst pejva. Mənvərt aike laj parn parn uinəm sajəst?

14. Puaz penej olkhen izes ləgk eudcəst vədant easəst incə, a lupten kafcən casəst 30 minutə jekna. Mənvərt aike sij ləhken pejvest?

15. Poeta pojās puadt stancije eft eas logant minutəst pejvest. Kolhozəst stancija rajə lij 2 eas 30 minutə jodtmus. Kon easəst bədt vətje kolhozəst, kirknə poeta pojse vuajəe evtə| nialnəs easəst son puadtmuz rajə?

16. Tuar opnuvmuzən komsomol opnuven jekna kideant easəst 20 minutə afcənt eas 40 minutə rajə. Mənvərt aike lijən tuar opnuvmuz?

17. Ləhkəla kultlən doklad nuṃp vədtəgksə plan bajās kidəant easəst 10 minutəst kafcənt eas 45 minutə rajə. Mənvərt aike laj doklat?

18. Eas vəzəhələv kəskpejv bal. Mənvərt aike mənə olkhəzəst ejenpejvest? Eas strelka ləgkest evdtəs vial eft casə Mənvərt easə aḡt mənə ejenpejv olkhəzəst?

1 eas pejva vuaj kodee jeresnala 13 easə.

2 eas pejva " " " 14 easə.

3 eas pejva " " " 15 easə ja nədt evdtəs.

Vəgə evdtəs tən tablica. Kirjet son tetradte.

19. Nur parna ləhkəv artlest kafcənt easəst vədtəmplogant eas rajə. Mənvərt easə pejvest ləhkəv nur parna?

20. Pojās vətje Moskvašt kuhtlogant kuht easəst kolmlogk minutəst ja pude Leningradte nuṃp piəjvə afcənt easəst logk minutəst. Mənvərt aike jode pojās?

21. Pojās vətje Leningradəst kuhtlogant kuht easəst vədtlogk minutəst ja pude Moskvəje nuṃp piəjvə afcənt easəst kolmlogk minutəst. Mənvərt aike jode pojās?

22. Vətjes jesknəm sajəst logant easəst kuhtlogk vədt minutəst ja pudtes Rupsis Kovsə kopenedtmusə vədtməplogant easəst. Mənvərt aike vətjes?

MƏNMƏNƏ KIƏMUS.

1.	9×6	7×3	27 : 9	28 : 7
	7×8	9×8	49 : 7	81 : 9
	9×4	7×6	63 : 9	35 : 7

2. Telegramma lij antma nieljemplogant easəst kuhtlogk̄ minutəst ja pəhtma ahcəmplogant easəst vədtəmplogk̄ minutəst. Mənvərt aike jode telegramma?

3. Sorent ahc 7 v̄berə. Sorent 9 kideme.

Piel, nieljink, kaf̄c̄nk.

1. Ciert karandazən p̄r stokan ja eup 3 jorupləz. Ciak tait jorupləzət 2, 4 ja 8 efnalsəm saje.

Jugke saje kirjet eifraguim: piel — $\frac{1}{2}$; nieljink — $\frac{1}{4}$ kaf̄c̄nk — $\frac{1}{8}$.

Omp jorupləzəst lev 2 piel, 4 nieljink, 8 kaf̄c̄nkədte.

2. Ciert mogka kvadratət. Poajn $\frac{1}{2}$, $\frac{1}{4}$, $\frac{3}{4}$, $\frac{1}{8}$, $\frac{3}{8}$, $\frac{5}{8}$, $\frac{7}{8}$ kvadratəst.

3. Ciert mənjanəviert vuikugl̄nkət. Jug sinət piəlyne 4 efnalsəm saje, 8 efnalsəm saje. Kovn jugkenalsəm viekvudət, kojguim vuaj ləhkə tənə logkəm tuj.

4. Ciert vuik linija. Jug son eałme miłt 8 efnalsəm saje. Koht pəřamp tən vuaj ləhkə?

5. Ehtə viercařt lij $\frac{5}{8}$ kg sahar, numpest lij $\frac{1}{8}$ kg. Mənvərt lij sahar kuht viercařt?

6. P̄me listəst euhpes $\frac{1}{8}$ list ja vial $\frac{3}{8}$ list. Mənvərt kuəd-təj p̄me?

7. Poajn karandazəst arv lij $13\frac{1}{2}$ kopejkadte. Mənvərt bədt makse kuhtə poajn karandazəst?

8. Vustes $2\frac{3}{4}$ kg javə. Ones $1\frac{1}{4}$ kg. Mənvərt javə kuədtəj?

9. Mait oastest ļaj $2\frac{1}{4}$ l mait. Voaləs vial $1\frac{1}{4}$ l. Mənvərt lij ađt mait oastest mait?

10. Vuaj ej eft metrəst euhpə $\frac{5}{8}$ m ja vial $\frac{7}{8}$ m?

11. Vustes $5\frac{3}{4}$ m sarķ. Macəh varas mənə $4\frac{1}{4}$ m sarķ. Mənvərt sarķ kuədtəj?

12. $\frac{1}{4} + \frac{1}{4}$ $\frac{1}{4} + \frac{3}{4}$ $\frac{1}{8} + \frac{3}{8}$ $\frac{3}{8} + \frac{3}{8}$ $\frac{1}{8} + \frac{5}{8}$

13. $\frac{3}{4} - \frac{1}{4}$ $\frac{5}{8} - \frac{1}{8}$ $\frac{3}{8} - \frac{1}{8}$ $\frac{7}{8} - \frac{5}{8}$ $\frac{7}{8} - \frac{3}{8}$

14. $2\frac{1}{4} + \frac{1}{4}$ $1\frac{1}{8} + \frac{3}{8}$ $2\frac{3}{8} + 1\frac{1}{8}$ $3\frac{1}{8} + 2\frac{5}{8}$

15. $3\frac{3}{4} - \frac{1}{4}$ $5\frac{5}{8} - \frac{3}{8}$ $4\frac{7}{8} - 2\frac{3}{8}$ $5\frac{5}{8} - 1\frac{1}{8}$

Juegkmus kuft, nielj ja kafç eftnalsəm vuasə.

1. Zavodəst ļaj 20 vaņkirjitiedtej tujnəznədtə ja 8 ləhkəladte. Opnuvəm varas sinət jugkes kuft eftnalsəm gruppaje. Mənvərt lij olmnedte jugke gruppəšt?

2. Eft mait oastest ļaj 18 l maite, numpest 14 l. Mait vaštvoaləs kuft eftnalsəm oastje, kuhtnisə eftviert. Mənvərt lij maite jugke mait oastest?

3. 2×2 $4 : 2$ 3×2 $6 : 2$ 5×2 $10 : 2$
 4×2 $8 : 2$ 6×2 $12 : 2$ 10×2 $20 : 2$
 8×2 $16 : 2$ 9×2 $18 : 2$ 7×2 $14 : 2$

Logkəm tujet jenəlazhəmuzən log nədt: **kuht vber kuht sant nielj, kuht vber nielj sant kahc** ja nədt evdtəs.

Logkəm tujet juegkmuzən log nɔdt: **nielj ratke kuff eftnalsəm saje, kahc ratke kuff eftnalsəm saje** ja nɔdt evdtəs.

4. Ejestpejvest lij 24 easə. Mənvərt easə lij pieļ ejestpejvest? nialjant vuezest ejestpejvest?

5. Kolmlogke pyme listəst kurəs 4 eftnalsəm tetrađ ja vial kuedtəj 2 list. Mənvərt pyme listə mənə jugke tetradte?

6.	2×4	$8 : 4$	3×4	$12 : 4$	5×4	$20 : 4$
	4×4	$16 : 4$	6×4	$24 : 4$	10×4	$40 : 4$
	8×4	$32 : 4$	9×4	$36 : 4$	7×4	$28 : 4$

7. Kahcə suļ kilogramməst ja eft surəm kilogramməst moakses 54 kopejkadte. Surəm kilogramməst arv lij 30 kopejkadte. Mən kolsa lij eft suļ kilogramm?

8. Kahcə materija metrəst moakses 48 marke. Mante arv lij vɔdtə mogkasə materija metrəst?

9.	2×8	$16 : 8$	3×8	$24 : 8$	5×8	$40 : 8$
	4×8	$32 : 8$	6×8	$48 : 8$	10×8	$80 : 8$
	8×8	$64 : 8$	9×8	$72 : 8$	7×8	$56 : 8$

10.	$(53 - 39) : 2$	$(67 - 47) : 2$	$(18 + 14) : 4$
	$(43 - 27) : 2$	$(15 + 13) : 4$	$(19 + 17) : 4$
	$(36 - 18) : 2$	$(31 - 7) : 4$	$(27 + 13) : 4$

11.	$(51 - 19) : 4$	$(45 + 35) : 8$	$(40 : 8) \times (56 : 8)$
	$(65 - 37) : 4$	$(28 + 28) : 8$	$(72 : 8) \times (32 : 8)$
	$(92 - 56) : 4$	$(35 + 13) : 8$	$(64 : 8) \times (24 : 8)$

Tənvərt vɔerə vaņamp.

1. Vəg tetradte ciaksa kuhtəmplogke kletkašt. Vəg poaļtə ciakša, kašt lehe kletkadte **kuht vɔer vaņamp**. Mənvərt kletkadte ļane numpe ciaksašt?

Koht vədt ləhkə tənə logkəm tuj:

$$12 : 2 = 6$$

2. Pej tuel el 9 tolpujhe. Ucent tolpujhk log 3 vɔer. Mənvərt ađt lij tolpujhe?

Koht vədt ləhkə tənə logkəm tuj:

$$9 : 3 = 3$$

3. Skola porəm sajest lij 56 eıǵlās judte. Cueges judte lij 8 vberə vaņamp, mən eıǵlās judte. Mənvvert lij pukves judte porəm sajest?

4. Traktor vbgk 2 platforma javəguim, nieljoge viercə jugke platformašt. Hiavas vbgk 8 vberə vaņamp. Mənvvert viercə vbgk hiavas?

Juegkmus kolm, kud ja afç eftnalsəm vuasə.

1. Kuşk materija kuhkəvudte 24 *m* euhpes 3 eftnalsəm vuasə. Mante kuhkəvudt lij jugke vuezest?

2. 3 eftnalsəm tetradest moakses 21 kopejka. Mən kolsa lij jugke tetrad?

3.	2×3	$6 : 3$	3×3	$9 : 3$	5×3	$15 : 3$
	4×3	$12 : 3$	6×3	$18 : 3$	10×3	$30 : 3$
	8×3	$24 : 3$	9×3	$27 : 3$	7×3	$21 : 3$

4.	$(13 + 8) : 3$	$(56 - 29) : 3$	$(39 - 18) : 3$
	$(16 + 14) : 3$	$(72 - 54) : 3$	$(39 - 15) : 3$
	$(12 + 15) : 3$	$(61 - 37) : 3$	$(71 - 59) : 3$

5. Luyd kuhkəvudte 4 *m* 2 *dm* sagktəs kud eftnalsəm vuasə. Mante kuhkəvudt lij jugke vuezest?

6. Kudtən stuləst moakses 54 mařk. Mənvvert makse vədt kahcə stuləst?

7.	2×6	$12 : 6$	3×6	$18 : 6$	5×6	$30 : 6$
	4×6	$24 : 6$	6×6	$36 : 6$	10×6	$60 : 6$
	8×6	$48 : 6$	9×6	$54 : 6$	7×6	$42 : 6$

8.	$(42 - 18) : 6$	$(26 + 28) : 6$	$60 : (51 - 45)$
	$(13 + 17) : 6$	$(32 + 16) : 6$	$54 : (62 - 56)$
	$(28 + 8) : 6$	$(19 + 23) : 6$	$36 : (83 - 77)$

9. Eft mait oastest ļaj 14 *l* maite, numpest 13 *l*. Koalmant vuez puk majdest keptəs. Mənvvert kuedtəj řuck maite?

10. Vəsmus vberǵmus ornuvəm easə kəskəst lij eht kodant vues easəst, nump vberǵmus lij nialjant vues easəst, sur vberǵmus lij pieļ easə. Mənvvert minutə lij jugke vberǵmuzəst?

11. Rupsis Kovas jodtā 86 piejve, 4 jesknām sajest son ļaj koafce piejve, a modta jesknām sājen son ļaj efce piejve. Jenāgā jesknām sājen son ļaj efce piejve?

12. Skapāst lij 72 knigadte, eļtā aļn lij 8 vberā vaņamp. Mānvert lij pukves knigadte skapāst ja eļtā aļn?

13. Numpe klassāst lij 36 opnuvjedte. Jugke opnuvje entes poajn karandasā. Afcant vuez karandasā vules. Mānvert karandasā kuēdtaj vulā?

14.	2×9	18:9	3×9	27:9	5×9	45:9
	4×9	36:9	6×9	54:9	10×9	90:9
	8×9	72:9	9×9	81:9	7×9	63:9

15.	$(42-15):9$	$(82-46):9$	$(34+38):9$
	$(42+39):9$	$(54-36):9$	$(19+62):9$
	$(29+16):9$	$(49+14):9$	$(93-39):9$

16. 35 kirjihem tierest vbersej ente 8 kirjihem tiere nuramp klasse, a modta kirjihem tieret ente 9 parnaļ puarsamus klasse jugkje eftnala. Jenāgā kirjihem tiere voaļtā jugkjine?

17. 69 materija metrāst kurās 9 halatā ja 8 fartkedte. Jugke fartke mānā kolmā metre materija. Mānvert metrāde mānā jugke halate?

Juegkmus log, vād ja kideem ēftnalsām vuasā.

1. Traktor varas 10 lāhk easā pejvest bādt 60 l kerosin. Mānvert kerosinā onjuv traktor varas ehtā easāst?

2. Mante arv lij 1 kg mījnā, jesli logke kilogrammāst arv lij 40 marke?

3.	2×10	20:10	6×10	60:10	1×10
	3×10	30:10	7×10	70:10	10:10
	4×10	40:10	8×10	80:10	10×10
	5×10	50:10	9×10	90:10	100:10

4. Mante kuhkāvudte ļane jugke vues, jesli nuera kolmlog santimetr kuhkāvudte jugke log ēftnalsām vuasā? vād ēftnalsām vuasā?

5. Mante kuhkävudte ļane jugke vues, jesli nuera 40 santimetr kuhkävudte jugke 10 eftnalsəm vuasə? 5 eftnalsəm vuasə?

6. 2×5 $10:5$ 3×5 $15:5$ 5×5 $25:5$
 4×5 $20:5$ 6×5 $30:5$ 10×5 $50:5$
 8×5 $40:5$ 9×5 $45:5$ 7×5 $35:5$

7. 5 opuvjest lev 35 tetradte, jugkjest eftnala. Mənvert tetradte lij jugke opuvjest?

8. Kopees 65 marke aeroplan varas. Kuņas enten loge morke, a vūts eftnala tənvert, mənvert kuedtəj 65 marke raje. Mənvert tienke ente jugkjine?

9. $(17+23):5$ $(42-17):5$ $35:(51-46)$
 $(16+14):5$ $(61-16):5$ $25:(32-27)$
 $(32+18):5$ $(54-19):5$ $45:(73-68)$

10. Ləhkəļaj tuejast ləhk easə pejvest 42 kg panmusə. Mənvert kilogrammə son tuejast ehtə easəst?

11. Ləhkəļaj zavodəst voalməst pejvest 56 bankadte konservə. Mənvert bankadte son voalməst ehtə easəst, jesli jugke pejv son ləgkə kideme easə.

12. 2×7 $14:7$ 3×7 $21:7$ 5×7 $35:7$
 4×7 $28:7$ 6×7 $42:7$ 10×7 $70:7$
 8×7 $56:7$ 9×7 $63:7$ 7×7 $49:7$

13. $(27+29):7$ $28:(52-45)$ $(54-19):7$
 $(35+28):7$ $35:(73-66)$ $(87-38):7$
 $(23+26):7$ $21:(91-84)$ $(73-17):7$
 $(46+24):7$ $42:(64-57)$ $(71-29):7$

14. Kolhos eigkrəst lij 63 lihmedte, a vuse 7 vberə vaņamp. Mənvert lij pukves lihmedte ja vuse kolhos eigkrəst?

15. Vustes 45 kg javə. Ones vədant vuez. Mənvert kuedtəj javə?

МӘНМБНӘ КИӘМУӘ.

1. $27:3$ $63:7$ $24:3$ $36:4$ $56:8$
 $35:5$ $72:9$ $30:6$ $54:9$ $28:4$
 $48:6$ $81:9$ $21:7$ $42:7$ $49:7$

2. Eht nəzan migə kooperative 45 kg luemnədte, a jone 5 vber vaņamp. Mənvert pukves murje nəzan migə kooperative?

3. Ucent 32 kafç vurə. Ucent 32 kahcə.

Rovnjemus kuhtə viekvud juegkmuzəst.

1. Artlest lij 35 olmnedte. Sij rotkjen 5 brigadte. Mənvərt olmnedte lij jugke brigadašt?

$$35 : vəd saje = 7$$

35 kolhoznəhke rotkjen brigadaje, vədə olmə jugke brigadaje. Mənvərt lij pukves brigadatte?

$$35 : vədə = 7$$

Vəsmus logkəm tujest mij jugen 35 vəd eftnalsəm vuasə. Numpe logkəm tujest mij jugen 35 vədə. Vəestləmuzən səntə eft ja tədtə logk 7.

Mustə: juegkmus logkəm tujet ləhkəm vəl vuaj ej sarnə: **35 jugke vəd saje ile 35 jugke vəd eftnalsəm vuasə**, a sarnə **kuhtə vəerən: 35 jugke vədə.**

2. Ruytsun kuhkəvudte 32 *m* euhpes 4 eftnalsəm vuasə. Mənvərt metrədtə lij jugke vuezest?

Ruytsun kuhkəvudte 32 *m* euhpes eftnalsəm vuezet. Jugke vues jij kuhkəvudte 4 *m*. Mənvərt səntə kuske ruytsunə?

3. Pərt log təvəm varas mənə 6 eftnalsəm ruyt list. Puk list tientəv 42 *kg*. Mən tiant jugke list?

Pərt log təvəm varas mənə mənlanəviert ruyt listə, losəvudən jugke list kudə kilogrammə. Mənvərt ruyt listə mənə pərt log təvəm varas?

4. 48 penjedte pejes eftviert 8 eudcje. Mənvərt penjedte pude jugke eudcje?

48 penjedte pejes koafce olmə eft eudcje. Mənvərt eudcjedte penjev təgka penej?

5. Opnuvəj puarsəmp klassən mənlanəviert piejve opnuven 24 easə kudə easə jugke pejv. Mənvərt piejve sij opnuven?

Opnuvəj nurəmp klassən kudtə pejvest opnuven 24 easə. Mənvərt easə sij opnuven ehtə pejvest?

6. Kolhozəst afç lapsje puadt 90 lihmedte. Mənvərt lihmedte puadt eft lapsje?

Kolhozəst 90 lihmedte puadt afç lapsje. Mənvərt lapsjedte lij kolhozəst?

7. Knigast lij 54 piel listə. Jenəgə piejve vuaj logkə tənə kniga, jesli logkə kudə piel listə pejvest?

Knigašt lij 54 pieļ listā. Mānvert pieļ listā vādt logkā peļvest, stovā logkā kniga kudtā peļvest?

8. 48 kolhoznāhke rotkjen kudā eftnalsām brigadaje. Mānvert lij olmnedte jugke brigadašt?

48 kolhoznāhke vādt ratke kudā brigadaje, eftviert jugke brigadaje. Mānvert ļane brigadatte?

Ej tablica miļte jenālahemus ja juegkmus efttihtsā logān.

1. Skola kooperativ miġā 28 kirjihem nādāt, a karandazāt 2 vberā jenamp. Mānvert karandasā lij miġkma?

$$28 \times 2 = 56$$

$$\begin{array}{r} 20 \times 2 = 40 \quad 8 \times 2 = 16 \quad 40 + 16 = 56 \end{array}$$

2. 2 kolhoznāk soagken peļvest 58 kg kule ja jugken kuļ piālneen. Mānvert kule pude jugke kolhoznāhka?

$$58 : 2 = 29$$

$$\begin{array}{r} 40 : 2 = 20 \quad 18 : 2 = 9 \quad 20 + 9 = 29 \end{array}$$

3.	23×2	$26 : 2$	34×2	$58 : 2$	39×2
	14×2	$64 : 2$	49×2	$96 : 2$	46×2
	35×2	$52 : 2$	28×2	$74 : 2$	$78 : 2$
	47×2	$76 : 2$	37×2	$38 : 2$	$92 : 2$

4. Skolašt opnuvān kolmā klassāst kuhtlog kideme opnuvjedte. Sinān lev 38 niġnedte. Mānvert lij paŗšņee kolmā klassāst?

5. Skolašt lij kolmā nuramp klassāst 72 opnuvjedte, a puarsamp klassāst 3 vber vaŗamp. Mānvert lij opnuvjedte puarsamp klassāst?

6.	13×3	$36 : 3$	17×3	$51 : 3$	18×3
	22×3	$96 : 3$	28×3	$48 : 3$	15×3
	14×3	$42 : 3$	19×3	$75 : 3$	$87 : 3$
	16×3	$45 : 3$	29×3	$57 : 3$	$78 : 3$

7.	$(19 \times 2) + (26 \times 2)$	$(84 : 2) + (68 : 2)$	$(24 \times 3) : 2$
	$(28 \times 2) + (17 \times 2)$	$(90 : 2) + (70 : 2)$	$(42 \times 2) : 3$
	$(29 \times 3) - (18 \times 3)$	$(54 : 3) + (84 : 3)$	$(32 \times 3) : 2$

8. Куј сѣлѣ ente кооперативе 24 *kg* kuvеe, a нѣксѣдте 4 вѣрѣ jenamp. Мѣнwert килограммѣ нѣксѣдте son ente кооперативе?

9. Куј нуhte вујкен 33 олмолмnedтѣ ja 27 нѣзнѣдте. Куј сѣлем вај sij rotkjen 4 eftnalsѣм вригадаje. Мѣнwert олмnedте лиj jugke вригадашт?

10.	11×4	$52 : 4$	14×4	$48 : 4$	16×4	$68 : 4$
	12×4	$64 : 4$	13×4	$72 : 4$	18×4	$76 : 4$
	23×4	$92 : 4$	15×4	$56 : 4$	19×4	$88 : 4$
	24×4	$96 : 4$	25×4	$60 : 4$	17×4	$100 : 4$

48			
24		24	
12	12	12	12

52			

56			

11. Ciert mogka vuikugлѣнкѣт. Sin viekvudѣn jug kuft saje ja vial eft вѣр kuft saje logѣт 48, 52 ja 56.

Mustѣ: nielj saje vuaj jugke нѣдт: вѣдт jugke log kuft saje ja jugke piala vial eft вѣр kuft saje.

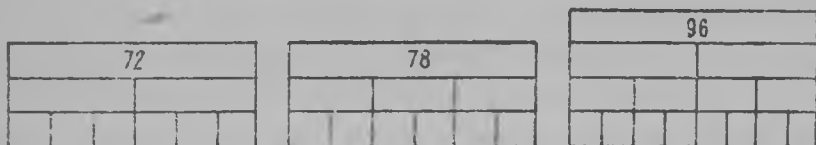
12. Вѣдтѣ лѣhk pejvest kitaj лѣhkѣлаj лѣhk zavodѣст 70 easѣ, japon лѣhkѣлаj лѣhk 60 easѣ, german лѣhkѣлаj 45 easѣ ja min лѣhkѣлаj лѣhk 35 easѣ. Log, мѣнwert easѣ pejvest лѣhk jugke лѣhkѣлаj ja ciert diagramma.

13.	11×5	$55 : 5$	16×5	$80 : 5$	15×5
	12×5	$60 : 5$	17×5	$85 : 5$	20×5
	13×5	$65 : 5$	18×5	$90 : 5$	$75 : 5$
	14×5	$70 : 5$	19×5	$95 : 5$	$100 : 5$

14. Skolašt lev 6 klass. Jugke klass tatѣ kopee jemn pial-sѣmuz guejka kuhtѣmploge marke. Pukves kopeen 80 marke. Мѣнwert marke kopeen jenamp, мѣн tohtѣn kopee?

15.	11×6	$72 : 6$	14×7	$78 : 6$	14×6
	13×7	$84 : 7$	11×8	$96 : 6$	13×4
	15×6	$96 : 8$	16×6	$77 : 7$	$84 : 6$
	12×7	$91 : 7$	12×8	$98 : 7$	$90 : 6$

16. Ciert mogka vuikugl̄nk̄t. Sin viekvud̄n juḡ loḡt 72 ja 78 kud saje, log 96 kaf̄ saje.

Must̄: kud saje vuaj jugke n̄dt: v̄dt jugke log pial̄ne ja jugke vuez vial kolm saje. Num̄panala vuaj jugke n̄dt: v̄dt jugke log kolm saje ja jugke vuez vial pial̄ne.

Kaf̄ saje vuaj jugke n̄dt: v̄dt jugke log nielj saje ja jugke vuez vial pial̄ne.

17. $(16 \times 5) - (17 \times 4)$ $(52 : 4) + (85 : 5)$ $(60 : 4) \times 6$
 $(14 \times 7) - (16 \times 4)$ $(68 : 4) + (98 : 7)$ $(65 : 5) \times 7$
 $(15 \times 5) - (13 \times 4)$ $(65 : 5) + (88 : 8)$ $(84 : 6) \times 5$
 $(14 \times 6) - (18 \times 4)$ $(76 : 4) + (70 : 5)$ $(72 : 4) \times 5$

Jen̄lazhemus ja juegkmus kufftihts̄ loḡn.

1. Klass̄st lij 37 opnuvjedte. V̄bersej p̄dte jugke opnuje kufte tetrade. M̄nvert tetradte p̄dte v̄bersej?

2. Kooperative v̄dt p̄ht̄ 54 tavar euhke. Pejvest vuaj p̄ht̄ 27 tavar euhke. Jengadte pejvest vuaj v̄gk̄ puk̄ tavar kooperative?

3. 2×23 $24 : 12$ 2×43 $90 : 45$ 2×18
 2×34 $48 : 24$ 2×36 $74 : 37$ 2×48
 2×17 $32 : 16$ 2×47 $98 : 49$ $76 : 38$
 2×29 $54 : 27$ 2×39 $38 : 19$ $92 : 46$

4. Kooperativ̄st lij 86 kg sule. Kues eft vierc̄st migkes 2 kg, tana kuedt̄j puk̄n vierc̄n kuhtloḡ koafce kilogramm̄. Jen̄ḡ vierc̄ sule lij kooperativ̄st?

5. 3×32 $39 : 13$ 3×28 $72 : 24$ 3×27
 3×14 $75 : 25$ 3×17 $78 : 26$ $87 : 29$
 3×16 $69 : 23$ 3×29 $51 : 17$ $57 : 19$

6. Eft materija metr̄st v̄dt makse 4 mar̄k. Vuaj ej vueste 85 markest 19 metr̄dte mogka materija?

7. Kolhozəst lij 68 kirjitidnahtej olmnedte. Sinət rotkes grup-paje kideemploge olmə jugke gruppaje ja jugke gruppaje entes kuhtəmploge knigə. Jenəgə pukves knigadte voaļtən kirjitidnahtej?

8. 4×13 48:12 4×14 96:24 4×16 68:17
 4×22 52:13 4×24 60:15 4×17 76:19
 4×23 92:23 4×25 56:14 4×19 72:18

9. Skola mазnəm varas Vəsmus Maje 75 opnuvəj rotkjen gruppaje vьdtəmploge opnuvje jugke gruppaje. Jugke gruppaje entes kideemploge listə pьmgedte. Jenəgə pьmgedte voaļtə skola?

10. 5×14 60:12 5×17 95:19
 5×12 75:15 5×19 80:16
 5×15 65:13 5×18 90:18
 5×13 70:14 5×16 85:17
11. 6×13 96:16 7×12 98:14
 6×14 78:13 7×13 96:12
 6×16 84:14 8×12 91:13
12. $(4 \times 15) - (3 \times 19)$ $(5 \times 18) - (48:16)$ $(7 \times 12):14$
 $(7 \times 14) - (3 \times 16)$ $(6 \times 15) - (56:14)$ $(3 \times 16):12$
 $(5 \times 17) - (4 \times 12)$ $(5 \times 16) - (72:18)$ $(6 \times 15):18$
13. $(4 \times 18):36$ $(90:18) \times 13$ $(54:18) \times 24$
 $(6 \times 14):12$ $(75:15) \times 14$ $(42:21) \times 45$
 $(5 \times 18):45$ $(84:28) \times 25$ $(48:16) \times 18$

Rovnjemus juegkmuzən.

1. Jugke kletka diagrammašt vьezhal 1 eas. Jenəgə vьerə Kitajest ləhk pejv lij kugqəmp, mən minən. 2 vьer kugqəmp lij, tənguejka kideem nieljemplogest lij 2 vьer.

Koht vədt ləhkə tənə logkəm tuj:
 $14:7=2$

Jenəgə vьerə minən lehk pejv lij aḡhəmp, mən Kitajest? 2 vьer aḡhəmp lij, tənguejka kideem nieljemplogest lij 2 vьer.

Koht vədt ləhkə tənə logkəm tuj:
 $14:7=2.$

Musta: logkam tujeta kuhta kademuzan: „jenaga vbera eht jogk lij jenamp, man numpp logk,“ ja „jenaga vbera eht logk lij ucamp, man numpp,“ vadit lakhajuegkmus viekvudan.

2. Kolhozast jaj tajmine egest 27 jalmusa, tajmine egest lij jo 54 jalmusa. Jenaga vbera soran logk jalmusa kolhozast?

3. Skolašt nuramp klassast lij 24 opnuvjedte, a kuhta puarsamp klassast lij 48 opnuvjedte. Jenaga vbera puarsamp klas-san lij jenamp opnuvjedte, man nuramp klassast?

4. Sylgast eht kul puvcast arv lij 30 marke, a kolhozast izedas kolhoznaket eft kul puvcast arv lij tolke 5 mark. Jenaga vbera kolhos jalmuzast puadt vugsamp eht puvc kule?

5. Paelam masina vuaj paela eft easast 48 kg paelgka. Nazan vuaj kidaguim logke easast paela 30 kg paelgka. Jenaga vbera odlamp vuaj kirknaj paela paelgka masina, man kidaguim?

6. Ciert kuht vuik linija kuhkavudte 8 sm ja 2 sm. Jenaga vbera eht linija lij kugkamp, man numpp? Jenaga vbera eht linija lij anhamp numpe?

7. Jenaga vbera 45 lij jenamp 15?

Manviarta 45 lij jenamp 15?

8. Jenaga vbera 14 lij vanamp 56? Manviarta 14 lij vanamp 56?

Mante log lev vasmus eudest.

1. Mante tinkeguim vuaj makse 20 kopejkadte, 50 kop., 80 kop., 30 kop., 60 kop., 90 kop., 40 kop., 70 kop., 1 mark?

2. Mante tinkeguim vuaj makse 32 kopejkadte, 65 kop., 48 kop., 96 kop., 45 kop., 72 kop., 75 kop., 64 kop.?

3. Vajt kufte tinke 2 kopejka jugke tienkest, 3 kop., 10 kop. ja 20 kop. Koht vuaj taj tinkeguim makse 40 kopejkadte? 47 kop.? 42 kop.? 43 kop.? 58 kop.? 56 kop.? 65 kop.?

4. Kirjet puk logat, kojguim jugkjuvav:

22	35	57	74	30	50	21	48
26	38	58	85	32	51	46	56
40	52	60	72	81	96	69	87
45	54	64	75	84	90	24	100

5.	$24=2 \times x$	$32=2 \times x$	$40=2 \times x$	$45=3 \times x$
	$24=3 \times x$	$32=4 \times x$	$40=4 \times x$	$45=5 \times x$
	$24=4 \times x$	$32=8 \times x$	$40=5 \times x$	$45=9 \times x$
6.	$56=2 \times x$	$64=2 \times x$	$70=2 \times x$	$30=2 \times x$
	$56=4 \times x$	$64=4 \times x$	$70=5 \times x$	$30=3 \times x$
	$56=7 \times x$	$64=8 \times x$	$70=7 \times x$	$30=5 \times x$
7.	$48=2 \times x$	$36=2 \times x$	$80=2 \times x$	$84=2 \times x$
	$48=3 \times x$	$36=3 \times x$	$80=4 \times x$	$84=3 \times x$
	$48=4 \times x$	$36=4 \times x$	$80=5 \times x$	$84=6 \times x$
	$48=6 \times x$	$36=6 \times x$	$80=8 \times x$	$84=7 \times x$
8.	$60=2 \times x$	$72=2 \times x$	$90=2 \times x$	$96=2 \times x$
	$60=3 \times x$	$72=3 \times x$	$90=3 \times x$	$96=3 \times x$
	$60=4 \times x$	$72=4 \times x$	$90=5 \times x$	$96=4 \times x$
	$60=5 \times x$	$72=6 \times x$	$90=6 \times x$	$96=6 \times x$
	$60=6 \times x$	$72=8 \times x$	$90=9 \times x$	$96=8 \times x$

Juegkmus kuedtjemuzən.

1. Ruysun kuhkəvudte 26 m euhpes kuske-kuske, kuhkəvudte jugke kuşk 8 m.

Mənvərt vəjte moġka kuske?

2. Savehen arv lij 9 marke. Mənvərt savhedte vuaj vueste 62 markə?

3. Bədt ante 25 tetradte eftnala 8 opnuvje. Mənvərt tetradte tuait jugke opnuvje? Mənvərt tetradte kuedtaj?

4. Mənvərt lij kudəpiejvse 38 pejvest?

5.	$5 \times 6 + 2$	$40:5$	$35:5$	$32:8$	$24:6$
	$32:5$	$43:5$	$36:5$	$37:8$	$28:6$
	$5 \times 6 + 4$	$47:5$	$27:4$	$56:9$	$38:7$
	$34:5$	$48:5$	$25:4$	$74:8$	$61:9$

6.	$23:3$	$35:4$	$37:5$	$40:6$	$46:7$	$35:8$	$48:9$
	$28:3$	$38:4$	$42:5$	$45:6$	$50:7$	$47:8$	$56:9$
	$25:4$	$27:5$	$33:6$	$24:7$	$54:7$	$55:8$	$67:9$
	$30:4$	$32:5$	$38:6$	$53:7$	$58:7$	$62:8$	$74:9$

7. 50 metrəst luytə ləhkes tulet. Jugke tuala mənə 4 metre luytə. Mənvərt tuejsəs tuele? Mənvərt metrədtə luytə kuedtaj?

8. 95 mane bədt peje eftnala 4 euhkə. Mənvert mane ļane jugke eugkest? Mənvert mane kuədtaj?

9. Kolhozəst tuejsət lefet lihme guejka. Jugke lef lij logkma 24 lihem guejka. Mənvert mogka lefe bədt tuejsə, stovə sajdate 86 lihmedte?

10. Bədt valə mait oastet 85 l maite. Fft mait oastje sajduv 26 l. Mənvert vajt tivt mait oastjedte ja mənvert mait vial kuədtaj?

11.	47:2	56:3	62:3	84:5	92:7
	38:3	82:4	74:6	80:7	85:6
	55:4	57:5	87:5	89:8	100:9

12.	75:36	96:46	58:26	77:14	68:15
	56:17	40:13	60:14	79:19	87:21
	75:24	87:28	75:17	63:12	89:16

13.	58:13	84:13	95:13	75:12	100:19
	97:17	92:15	89:14	70:16	98:12
	68:11	87:12	97:18	80:15	99:14

MƏNMԵՆԸ ԿԻՇՄՍ.

1. Jenəgə vberə 84 lij jenamp 28? Mənviartə 84 lij jenamp 28?

2. Jenəgə vberə 19 lij vaņamp 76? Mənviartə 19 lij vaņamp 76?

3. Skolašt kolmə klassəst lij 95 opnuvjedte. Kuht opnuvəj vbgkes nuņp skolaje. Tana puk kolmə klassəst səntə pardedte eftnala. Mənvert pardedte lij jugke klassəst?

Logkəm tuj pukəj ləhkmuzəguim eud raje.

1. Ehtə kuskest lij 37 p̄melein metrədtə, numpe kuskest lij 7 m jenamp. Jugke opnuvje entes kolmə metre. Mənvert opnuvjedte voaļtən p̄melein?

2. Kuskest lij 10 m satin. Sonəst euhpes 2 m 4 dm ja 3 m 2 dm. Mənvert satin kuədtəj?

3. Kolm soane pejes 84 kg tavredte eftnala. Mənvert kilogrammə tavredte lev kuļt soanəst.

4. Kuļ sblej soagken 3 luz kuhtlog nielje *kg* losävudän ja 4 eftnalsäm tořsk. Puk kuļ tintän 100 *kg*. Mänvert tinta jugke tořsk?

5. Germanijest lähkälaj lähk 9 easä pejvest, minän 7 easä. Jenägä easä jenamp lähk Germanijest lähkälaj man väjest? Manäst lij 25 lähk pejve.

6. Jugke 24 marke, pejma vuařdäm kassaje, ařtäv päjel eg 2 mařk puadtmoz. Lehkälaj peje 84 marke vuařdäm knigje. Mänvert ļane sonäst tienke päjel eg?

7. Zavodäst ehtä cähäst kirjihoven ļajna 72 lähkäladte. Pieļ puk tain lähkälaj jev vial vaujhtäne ļajnäst nimän, kodant vues vujhtä 100 morke, modta vädloge morke. Jenägä lähkäladte vujhtän ļajnäst vädloge morke?

8. Kudtä toļpujhk korväst vuaj lähkä siräm traktor. Mänvert mogka siräm trakträdte vajt vädlogke kudtä korväst? Mänvert korvädte kuēdtaj?

9. Kooperativ ehtä silt kilogrammäst maks 7 kopejkadte. Jengädte silt kilogrammäst son maks 45 kopejkadte?

10. Log arv koavnet tēna logäst ja -ļgk ähtsa log.

LOGK
Luestma... kolhose.

Nämđamus koavnet	Logk	Arv		Summa	
		M.	K.	M.	K.
1. Nuřsajm . . .	3 <i>kg</i>	10	50		
2. Puļc	8	4	75		
3. Suļ	20 <i>kg</i>	—	8		
Pukves . . .					

11: Dekärest sama kälmi jerk ļaj Leningradäst 5° muņ. Janvarest sama vulges temperatura ļaj 27° muņ. Mänvert gradusädte temperatura sama kälmi pejvest janvar manäst ļaj vulgamp, män dekärest?

5° log: 5 gradus; 27° log: 27 gradusädte.

12. Kiesä sama poak jerk Moskvařt lij 38° pejvest ja 29° kēpsäst. Mänvert gradusädte temperatura pejvest lij aļamp, män kēpsäst?

13. Temperatura pärtäst lij 14°. Lauknädäm pärtäst temperatura lij 24° aļamp, män pärt temperatura. Mante temperatura lij lauknädäm pärtäst?

$$\begin{array}{llll}
 14. & (12 \times 4) : 4 & (24 \times 4) : 2 & (32 : 2) \times 4 & (52 : 4) \times 2 \\
 & (22 \times 4) : 2 & (25 \times 4) : 2 & (36 : 2) \times 4 & (60 : 4) \times 2 \\
 & (24 \times 3) : 3 & (18 \times 4) : 2 & (38 : 2) \times 4 & (92 : 4) \times 2 \\
 & (25 \times 3) : 3 & (16 \times 4) : 2 & (46 : 2) \times 4 & (56 : 4) \times 2
 \end{array}$$

$$\begin{array}{llll}
 15. & (12 \times 6) : 6 & (96 : 6) \times 6 & (12 \times 8) : 8 & (81 : 9) \times 3 \\
 & (12 \times 6) : 3 & (96 : 6) \times 3 & (12 \times 8) : 2 & (99 : 3) : 3 \\
 & (14 \times 6) : 6 & (84 : 6) \times 6 & (96 : 8) \times 4 & (11 \times 3) \times 3 \\
 & (14 \times 6) : 2 & (84 : 6) \times 2 & (96 : 4) : 2 & (14 \times 7) : 3
 \end{array}$$

$$\begin{array}{llll}
 16. & 18 + (36 : 3) & (72 : 24) + (24 \times 3) & 72 - (72 : 3) \\
 & 14 + (48 : 3) & (60 : 15) + (15 \times 4) & 75 - (75 : 3) \\
 & 12 + (54 : 3) & (42 : 14) + (14 \times 3) & 81 - (81 : 3) \\
 & 11 + (57 : 3) & (45 : 15) + (15 \times 3) & 84 - (84 : 3)
 \end{array}$$

17. Kirjet tetradte, mi lij antma jugke logkem tujest. Oz kademuzət jugke logkəm tuje. Љgk logkəm tujet.

1) Кьvkan autmusə man 8 alkə kəldtə. Skolašt lij 7 кьvк-
nedte.

2) 5 kilogrimməst kartofledte vьjt 1 kg kartofej javə. Vi-
ercəst lij 35 kg kartofledte.

3) 8 lein metrəst moakses 24 maṛk.

4) Passazir pojsəst lij 12 vagonə, tavar pojsəst 4 vьer
jenamp.

5) Eft paṛsəst lij 30 kopeikadte tienke, a numpest 6 vьer
vansamp.

6) Masinaṇ vuaj sagktə easəst 20 murə, a kidəguim 4 mur.

18. Puedtej logkəm tujest pej eogksьne səjet logət.

Skola guejka vədt vueste klei ja 4 list karton. Klejest lij
arv... kop., karton listəst... kop. Oz kademuz ja Љgk logkem tuj.

VƏSMUS TOAFANT.

Cifratihumus soanen ja kirjen.

1. Nəmehegke ehte 10 lant eht metr jugke lantəst. Peje mogka lant kuenj seinə tin klassəst. Jugke metr jae juegkəne decimetre, jugke decimetr santimetre. Kiez jugke metrəst vəd tihətə flagjen.

2. Vəzet lant aln ja ciejk 2 euđ ja nədt evdtəs 10 eude raje.

3. 10 eudtə lij 1 toafant. Mənvert santimetrədtə lij logke lant metrəst?

4. Vəzet lant aln ja ciejk numpnala: 2 euđ ja 3 logk; 4 euđt 5 logk ja 6 eft; 3 euđt ja 7 logk; 3 euđ ja 7 eft; 8 euđ 4 logk ja eft.

5. Vəzet lant aln ja ciejk mənemus log evtəl 2 eudte; evtəl 4 eudte; evtəl 4 eudte ja nədt evdtəs toafant raje.

6. Vəzet lant aln logət: kolmeuđ vədtlogk; kudteuđ kahc; kuhteud nieljlogk kolm; vədtəuđ kuhtəmplogk; kahceuđ kuhtlogk.

7. Mənvert eudtə lij ehtə toafnəst?

Mənvert logke lij ehtə eudest? Mənvert logke lij ehtə toafnəst?

8. Ləgk mogka log (seotət). Stoal paj aln kirjet: ehtə, log, euđ, toafant. Ciert pər log kopejka eampes pərme 30 jorupləsə ja pier sinət.

Toaf.	Euđ	Log	Eht.

9. Pej log aln: 3 eft; 3 log; 3 euđ.

Pej log aln: 5 eft 5 log; 5 euđ.

10. Pej log aln ja kirjet tetradte log, kašt lij 7 eudtə 4 log 6 eft. Eftət kirjihet

vəsmus saje vuelkes piešt, loget kirjihet nump saje, eudet kirjihet koalmant saje.

11. Pej log aļn ja kirjet 1 toafant. Toafant kirjihet nialjant saje.

Kues logašt eja eft, loġ ile euđ, tana sinə saje kirjihet nuļ.

12. Pej log aļn ja kirjet mogka logat: 5 euđ 6 loġ 3 eft; 7 euđ 8 loġ; 7 euđ 8 eft; 4 euđ 8 loġ 5 eft.

13. Pej log aļn ja kirjet: kuhteuđ kizlogķ; kolmeuđ nieljlogķ; kahceudtə nielj; kuhteuđ nieljlogķ kideem; kideemeudtə kuh-təmplogķ; kudteuđ kahcəmplogķ.

14. Jenəgə lij eudtə, logke ja ehtə logən 856, 185, 244, 914, 120, 270, 740, 305, 607, 409, 200, 300, 500, 800, 1000?

15. Mənvert kopeikadte lev kolmə markest ja kideme loge kopejkašt? kideme markest ja koafce kopejkašt? kideme markest kuhtə loge kopeikast ja vьdtə kopejkašt?

16. Mənvert lij marke 400 kopejkašt? 800 kopejkašt? Mənvert lij marke ja kopejkadte 305 kopejkašt? 470 kopejkašt? 585 kopejkašt?

17.	200+100	600+100	1000—100	600—100
	300+100	700+100	900—100	500—100
	400+100	800+100	800—100	400—100
	500+100	900+100	700—100	300—100

18.	300+200	600—300	300+400	300—200
	200+400	500—200	200+600	700—500
	300+500	800—600	500+200	400—300
	400+600	1000—500	400+300	900—700

19.	200+40	420—20	300+60	280—80
	300+50	540—40	800+30	670—70
	600+70	780—80	900+80	850—50
	500+80	650—50	700+40	730—30

20.	300+5	540+9	407—7	354—4
	400+7	670+6	506—6	648—8
	800+4	280+3	209—9	932—2
	900+8	730+2	705—5	823—3

21.	200+45	800+73	562—62	657—57
	300+28	700+39	483—83	876—76
	400+56	900+84	236—36	965—65
	500+62	600+91	342—42	794—94

VISTĀMUS.

1. 1000 grammən lij 1 kilogramm. Gramm vistəm giŗa lev mogka: 1 g, 2 g, 2 g, 5 g, 10 g, 20 g, 20 g, 50 g, 100 g, 200 g, 200 g ja 500 g.

Saŗ gramm anhe ne kirjihet g.

Mante girjaŗ bēdt val̄tē, stobē lēhkē 7 g? 13 g? 17 g? 38 g, 45 g? 328 g? 714 g? 830 g? 960 g?

2. Vis el pejes girjaŗ 500 g, 200 g ja 100 g. Mēn tientēv eftēst tēgka girja?

3. Mēn tientēv eftēst girja: 200 g ja 50 g? 100 g, 20 g ja 5 g? 500 g, 50 g, 20 g ja 2 g?

4. Bronza tienk 1 kopejka tiant 1 g, 2 kopejka tiant 2 g, 3 kopejka tiant 3 g, 5 kopejka tiant 5 g. Sьlp 50 kopejkadte tiant 10 g, sьlp maŗk tiant 20 g.

Koht vuaj tēja tinkeguim vistē 45 g? 56 g? 63 g? 78 g? 89 g? 94 g?

5. Vised 8 g sahar, 10 g suļ.

Mēnvert bēdt joŗnedte, stobē vistē eftnalsēm losēvudte girja 1 g?

6. Vised litr eaŗcē, litr vunsēdte, litr sagkjavē.

7. Oz koavnet losēvudte 200 g, 400 g, 500 g. Vised tēit koavnet.

8. 1000 kilogrammēn lij 1 tonna. Kolhoznēhk ente kooperative 500 kg kule ehtē vьerēst. Numpe vьerēst son ente kooperative tēnsēvert. Mēnvert pukves kule kolhoznēhk ente kooperative?

Saŗ tonna anhe ne kirjihet t.

9. 6 tavar vagon vuejev vьgkē klaŗ 100 tonnē. Mante klaŗ vьgk pojas 36 vagonēst?

Lazhemus ja kiepnõmus.

1. Skola bibliotekašt lij 125 knigadte. Opnuvəj moachen 7 knigadte; voaļtən logkəm varas 9 knigadte. Mənvərt knigadte ađt lij bibliotekašt?

2. Kolhos kooperativ migə pejvest 113 marka mait pormuzət, 40 marka vuneet ja 30 marka kulet. Mənvərt pukves tienke voaļtə kooperativ?

3. Kolhoznəhk ləgk egest 285 ləhkpiejve, aļkes 9 ləhkpiejve vaņamp adeedəs, a jenes 20 ləhkpiejve vaņamp aļkedəs. Mənvərt ləhkpiejve ləgkə egest jenes?

4.	123+5	428+4	298-3	224-8
	142+6	356+8	287-6	554-9
	323+7	305+9	470-5	811-7
	248+2	407+5	260-8	512-6

5.	340+50	112+50	580-30	748-20
	750+20	375+20	470-50	561-40
	306+40	237+40	724-20	892-70
	403+60	456+30	436-30	749-20

6. Kooperative kirjihuven vueslineen olkhəzəst 105 olmnēdte, maņa vial 68. Sinən toļke 9 olmnēdte jev maksəne vuesla mavs, a modta puk moaksen izes vuesla mavsət. Mənvərt olmnēdte moaksen izes vuesla mavsət?

7. Kolhozəst lij 187 olmnēdte. Sinən lev samhəm olmolmnēdte 25, nəznēdte 38. Mənvərt kolhozəst lij sam olmnēdte?

8.	420+48	206+48	432-12	522-16
	230+27	407+69	245-25	273-67
	307+23	144+35	350-47	468-46
	508+42	268+31	980-78	789-54

9.	128+32	137+28	170-37	262-35
	245+35	256+39	280-58	173-48
	137+43	368+16	160-45	254-26
	456+24	249+45	450-34	481-67

10. Sur laņ pərtəst jelev 899 olmnēdte. Sinən lev olmolmnēdte 338, nəznēdte 345, modta lev parna. Mənvərt lij parnēdte?

11. Kolm laņ skolāst pioner kopeen kolhoz guejka 359 knigadte. Eft skolāst pioner kopeen 128 knigadte, numpe skolāst 14 knigadte vansamp. Mānvert knigadte kopeen pioner koalmant skolāst?

12. Pūme fabrika tuejest vāsmus mān pielest 428 *t* pūmgedte, numpe mān pielest fabrika tuejest pūmgedte 16 *t* jenamp. Mānvert pukves pūmgedte tuejest fabrika mānāst?

13.	714 + 134	465 + 228	868 — 325	672 — 237
	848 + 121	349 + 526	757 — 423	583 — 256
	627 + 233	837 + 154	580 — 257	891 — 365
	375 + 215	258 + 734	670 — 342	764 — 448

14.	605 + 102	108 + 107	508 — 204	618 — 209
	504 + 302	206 + 109	609 — 305	412 — 306
	206 + 104	308 + 206	710 — 503	315 — 108
	305 + 205	405 + 308	610 — 307	416 — 207

15.	615 + <i>x</i> = 737	559 — <i>x</i> = 227	<i>x</i> — 245 = 102
	327 + <i>x</i> = 563	770 — <i>x</i> = 362	<i>x</i> — 358 = 309
	535 + <i>x</i> = 876	672 — <i>x</i> = 464	<i>x</i> — 445 = 237

II.

1. Zavodāst vajmlās lūgkej brigada voalṭā janvarest premija 320 marke, a fevralest 60 marke jenamp. Mānvert pukves premija voalṭā vajmlās lūgkej brigada?

2. Kooperativ voalṭā 192 kolenkor metrāde ja pūmeleine 8 *m* jenamp. Mānvert pukves materijadte voalṭā kooperativ?

3. Sijdest lev 100 olmolnēde, a nāznāde 7 olmnēde vansamp. Mānvert lij pukves olmnēde sijdest?

4.	260 + 40	840 + 60	500 — 20	200 — 70
	350 + 50	520 + 80	400 — 40	800 — 30
	480 + 20	610 + 90	700 — 60	900 — 50
	770 + 30	930 + 70	1000 — 80	300 — 90

5.	150 + 50	120 + 80	200 — 60	300 — 70
	250 + 150	120 + 180	300 — 160	400 — 170
	350 + 250	320 + 280	700 — 360	600 — 270

6.	96+4	97+3	700—5	500—6
	196+4	297+3	300—4	800—2
	293+7	492+8	600—7	1000—9
	395+5	691+9	400—8	900—3
7.	225+75	400—27	406+94	300—92
	538+62	600—35	307+93	500—97
	764+36	500—54	904+96	800—96
	643+57	700—68	801+99	900—98

8. Kuļ sļej kolhos voalmyst 287 t suļ kule, a vārs kuļ 74 t vansamp. Mānvert pukves kule kolhos voalmyst?

9. 3 artle jemne sejem gvejka entes 600 kg lejp siemedte. Eht arteļ voaļtā 225 kg, nump arteļ 230 kg. Mānvert lejp siemedte voaļtā koalmant arteļ?

10.	325+ 75	284+ 16	300— 27	400— 48
	325+175	384+116	300—127	400—148
	425+275	484+216	400—227	500—248
	525+375	584+416	600—327	700—448
11.	208+ 92	393+107	800— 93	900—602
	208+192	293+207	800—193	500—204
	209+291	495+305	600—298	400—105
	604+296	596+204	700—199	600—101
12.	146+x=300	x+247=400	x—482=518	
	367+x=500	x+429=600	x—375=625	
	282+x=600	x+354=700	x—453=447	
	431+x=700	x+565=800	x—341=559	

III.

1. Nacional Sovete mānen 32 vātrak olmnēdte, kaskjeljedte 3 vāer jenamp, a vajvas olmnēdte 8 olmne jenamp, mān kaskjeljedte. Mānvert vajvas olmnēdte mānen Sovete?

2. Ehtā kolhozāst lij 104 jerke, a numpe kolhozāst 8 jarka vansamp. Mānvert lij jerke kuhtā kolhozāst?

3. Mānvert tienke valt mieclbne 3 kietk tuljest ja 50 puitā tueljašt, jesli 1 kietk tuljest arv lij 30 marke, a 1 puitā tueljašt arv lij 5 maŗk?

4. Kuļ sylej arteļ vuste soajmet 220 markā, puļcāt 90 markā ja 3 miers 17 markā 25 kopejkaje. Mānvert pukves tienke one arteļ?

5. Tūjma kolhozāst ļaj 40 pirsāde, a tāna egest jo 108 pirsāde. Mānvert odt pirsāde mānen kolhose tāna egest?

6.	96+8	102—8	395+7	204—6
	196+8	202—8	294+9	305—8
	97+9	402—8	498+6	403—5
	297+9	502—8	599+5	901—2

7.	90+20	390+30	140—50	420—30
	190+20	470+50	740—50	540—80
	80+40	560+80	120—70	610—60
	280+40	640+90	520—70	760—90

8.	80+ 30	270+260	120— 30	430—180
	180+ 30	140+390	220—130	520—260
	380+230	560+170	420—230	610—470
	480+330	480+350	820—330	740—390

9. Pāsān moakses 150 marke, patronān sije 82 markā van-samp. Mānvert tienke moakses pāsān ja patronān eftāst?

10. Sijdest jelev 375 olmnedte. Sinān lev 38 kalsāde ja 49 ake. Mānvert jeljedte lij sijdest kalsāha ja akeha?

11.	460+45	403—23	80+35	114—24
	370+35	705—45	180+35	314—24
	180+34	125—55	380+87	364—74
	190+42	129—69	480+87	423—63

12.	84+23	108—35	86+29	113—38
	184+23	408—35	386+29	213—38
	76+34	110—24	73+45	119—46
	276+34	510—24	373+45	419—46

13.	78+42	120—37	167+75	142—84
	278+42	230—48	274+88	251—79
	367+53	350—64	385+49	324—68
	454+66	540—73	456+97	633—57

14. Sovhozəst ļaj 724 puazə. Sinən ļaj 197 luhpledte. Sovhos vial vuste 289 sur puazə. Mənvərt puazə lij ađt sovhozəst luhpleha?

15. Kolhozəst lij 456 olmnedte, sinən 204 lev samhəm olmə, kogk jev səlkat ləhkə. Kolhoz jalmuz guejka tivtae 197 lbgkəj olmnedte. Mənvərt kolhoznəhke vuaj ləhkə numpe sajəst?

16.	$84 + 26$	$168 + 139$	$130 - 63$	$802 - 364$
	$184 + 126$	$286 + 218$	$430 - 263$	$906 - 487$
	$284 + 228$	$357 + 267$	$832 - 465$	$745 - 368$
	$584 + 328$	$465 + 356$	$932 - 365$	$623 - 456$

17. Egest lij 365 piejve. Jogəst jįj eline 218 piejve. Mənvərt piejve jogk ļaj kəlman?

18. Kolhos eudcəst lij 1000 puazə. Sinən lev 275 jerke ja 175 luhpledte, a modta pudcə lev alt, vuņal, areh ja nēdt evdtəs. Mənvərt lij kolhos eudcəst puazə, īvi logkə jįrket ja luhplet.

19.	$289 + x = 476$	$x + 276 = 421$	$741 - x = 356$
	$187 + x = 345$	$x + 396 = 565$	$622 - x = 274$
	$468 + x = 624$	$x + 453 = 739$	$834 - x = 458$
20.	$x - 367 = 275$	$177 + x = 251$	$x + 115 = 398$
	$x - 254 = 466$	$234 + x = 512$	$x + 286 = 429$
	$x - 463 = 389$	$327 + x = 719$	$x + 338 = 566$

Lazhemus ja kiepnəmus log aļn.

1. Lazet log aļn:

124	251	215	118	145
112	114	362	204	207
+ 130	+ 203	+ 211	+ 128	+ 119
223	122	103	105	236

2. Kiapnəl log aļn:

268	367	584	472	753
- 124	- 223	- 154	- 223	- 325

3. Kiapnəl log aļn:

456	362	574	673	925
- 148	- 157	- 168	- 269	- 617

4. Lazet log el:

151	223	112	254	178
252	182	293	328	286
+174	+160	+131	+173	+199
232	344	170	139	188

5. Kiarpæl log aġn:

234	456	372	456	545
-138	-259	-178	-182	-294

6. Kiarpæl log aġn:

321	642	751	864	972
-132	-353	-486	-586	-687

Murutmus ja kavsemus nəm logət.

1. 1 mařk=100 kopejkadte. Muřt kopejkaje:

1 mařk 36 kop.	2 mařk 30 kop.	4 mařk 3 kop.	5 mařk
2 mařk 65 kop.	3 mařk 80 kop.	5 mařk 8 kop.	7 marke
7 marke 28 kop.	4 mařk 60 kop.	6 mařk 5 kop.	9 marke
9 marke 46 kop.	8 marke 20 kop.	7 marke 2 kop.	3 mařk

Təlehanəne kirjet v̄estləmuz: 2 mařk 65 kop. = 265 kop.

2. Kavest marken:

128 kop.	260 kop.	308 kop.	600 kop.
456 kop.	370 kop.	506 kop.	800 kop.
945 kop.	870 kop.	704 kop.	400 kop.

Təlehanəne kirjet v̄estləmuz: 128 kop. = 1 mařk 28 kop.

3. 1 m=100 sm. Muřt santimetre:

3 m 27 sm	1 m 50 sm	2 m 6 sm	5 m
5 m 65 sm	4 m 70 sm	3 m 9 sm	6 m
4 m 38 sm	2 m 80 sm	4 m 5 sm	7 m
6 m 46 sm	3 m 60 sm	5 m 8 sm	9 m

Təlehanəne kirjet v̄estləmuz: 5 m 65 sm = 565 sm.

4. Kavest metræn:

428 <i>sm</i>	350 <i>sm</i>	307 <i>sm</i>	200 <i>sm</i>
675 <i>sm</i>	490 <i>sm</i>	509 <i>sm</i>	300 <i>sm</i>
843 <i>sm</i>	620 <i>sm</i>	206 <i>sm</i>	700 <i>sm</i>
754 <i>sm</i>	560 <i>sm</i>	408 <i>sm</i>	800 <i>sm</i>

Тэлеханьне kirjet vьestlæmuz: 675 *sm* = 6 m 75 *sm*

Lazhemus ja kiepnæmus næm logæt.

1. Veeræst arv lij 2 mařk 85 kopejkadte, oksæst arv lij 1 mařk 20 kopejkadte kolsamp. Mante lij arv oksæst ja veeræst eftæt?

2. 2 jampræst ja kimnest moakses 9 marke 10 kopejkadte. Jampræst arv lij 1 mařk 96 kopejkadte. Mæn kolsa lij kimn?

3.	2 m. 60 k. + 80 k.	3 m. 90 k. + 2 m. 50 k.
	3 m. 70 k. + 60 k.	2 m. 70 k. + 3 m. 80 k.
	7 m. 47 k. + 86 k.	3 m. 68 k. + 5 m. 97 k.
	6 m. 58 k. + 79 k.	4 m. 56 k. + 2 m. 89 k.

4.	3 m. 30 k. — 50 k.	7 m. 40 k. — 3 m. 60 k.
	4 m. 20 k. — 70 k.	9 m. 10 k. — 8 m. 40 k.
	5 m. 35 k. — 67 k.	6 m. 35 k. — 1 m. 86 k.
	3 m. 44 k. — 89 k.	9 m. 62 k. — 4 m. 79 k.

5. Luyd kuhkævudte 4 m 25 *sm* sagktæs 3 saje. Kuhkævudt eft kuskest lij 1 m 45 *sm*, kuhkævudt numpe kuskest lij 1 m 95 *sm*. Mante lij kuhkævudt koalmant kuskest?

6. Eft kuskest lij 7 m 75 *sm* seinpъme. Kæsksein namehem guejka vustes 2 kuřk mogka seinpъme. Kuedtæj 2 m 90 *sm*. Jenægæ seinpъmgedte mænæ kæsksein namehem guejka?

7.	3 m 70 <i>sm</i> + 1 m 60 <i>sm</i>	4 m 85 <i>sm</i> + 2 m 78 <i>sm</i>
	2 m 65 <i>sm</i> + 1 m 50 <i>sm</i>	2 m 47 <i>sm</i> + 3 m 96 <i>sm</i>
	1 m 80 <i>sm</i> + 2 m 45 <i>sm</i>	5 m 38 <i>sm</i> + 4 m 87 <i>sm</i>
8.	3 m 20 <i>sm</i> — 1 m 60 <i>sm</i>	5 m 25 <i>sm</i> — 1 m 68 <i>sm</i>
	4 m 15 <i>sm</i> — 1 m 50 <i>sm</i>	6 m 37 <i>sm</i> — 3 m 87 <i>sm</i>
	3 m 30 <i>sm</i> — 1 m 85 <i>sm</i>	8 m 14 <i>sm</i> — 5 m 36 <i>sm</i>

9. $1 \text{ kg} = 1000 \text{ g}$. Eht kuşk vānee tiant $1 \text{ kg } 125 \text{ g}$, nuṃp kuşk 350 g jenamp. Mən tientāv kuhtā kuşk?

10. Ğuhk konfētəguim tiant $15 \text{ kg } 250 \text{ g}$, konfētəha $1 \text{ kg } 175 \text{ g}$. Mənvrt tientāv konfet?

11.	$4 \text{ kg } 230 \text{ g} + 3 \text{ kg } 290 \text{ g}$	$3 \text{ kg } 720 \text{ g} - 1 \text{ kg } 338 \text{ g}$
	$5 \text{ kg } 360 \text{ g} + 7 \text{ kg } 380 \text{ g}$	$7 \text{ kg } 840 \text{ g} - 2 \text{ kg } 450 \text{ g}$
	$3 \text{ kg } 150 \text{ g} + 2 \text{ kg } 850 \text{ g}$	$5 \text{ kg} \quad - 2 \text{ kg } 275 \text{ g}$
	$4 \text{ kg } 375 \text{ g} + 6 \text{ kg } 625 \text{ g}$	$6 \text{ kg} \quad - 1 \text{ kg } 455 \text{ g}$

12. $1 \text{ t} = 1000 \text{ kg}$. Eht arteļ syle manəst $3 \text{ t } 260 \text{ kg}$ kule, nuṃp arteļ 180 kg jenamp. Mənvrt pukves kule sȳlen kuhtā arteļ?

13. Vāne voalmsəmuzəst eht kolhos ente $1 \text{ t } 261 \text{ kg}$ pudcə vāne, a nuṃp kolhos— 470 kg vaṃamp. Mənvrt pukves vāne enten kuhtā kolhoz?

14.	$1 \text{ t } 370 \text{ kg} + 1 \text{ t } 225 \text{ kg}$	$2 \text{ t } 540 \text{ kg} - 1 \text{ t } 350 \text{ kg}$
	$1 \text{ t } 560 \text{ kg} + 2 \text{ t } 150 \text{ kg}$	$5 \text{ t } 850 \text{ kg} - 3 \text{ t } 270 \text{ kg}$
	$1 \text{ t } 640 \text{ kg} + 1 \text{ t } 360 \text{ kg}$	$3 \text{ t} \quad - 1 \text{ t } 460 \text{ kg}$
	$2 \text{ t } 725 \text{ kg} + 1 \text{ t } 275 \text{ kg}$	$4 \text{ t} \quad - 2 \text{ t } 635 \text{ kg}$

15. Lazet log el:

$23 \text{ m. } 21 \text{ k.}$	$41 \text{ m. } 25 \text{ k.}$	$21 \text{ m. } 30 \text{ k.}$	$21 \text{ m. } 25 \text{ k.}$
$12 \text{ m. } 33 \text{ k.}$	$30 \text{ m. } 34 \text{ k.}$	$14 \text{ m. } 20 \text{ k.}$	$34 \text{ m. } 35 \text{ k.}$
$+ 14 \text{ m. } 10 \text{ k.}$	$+ 13 \text{ m. } 11 \text{ k.}$	$+ 30 \text{ m. } 40 \text{ k.}$	$+ 15 \text{ m. } 23 \text{ k.}$
$30 \text{ m. } 25 \text{ k.}$	$15 \text{ m. } 28 \text{ k.}$	$23 \text{ m. } 80 \text{ k.}$	$27 \text{ m. } 37 \text{ k.}$

16. Kiapnəl log aĳn:

$86 \text{ m. } 58 \text{ k.}$	$78 \text{ m. } 67 \text{ k.}$	$67 \text{ m. } 75 \text{ k.}$	98 m.
$- 24 \text{ m. } 35 \text{ k.}$	$- 36 \text{ m. } 27 \text{ k.}$	$- 25 \text{ m. } 38 \text{ k.}$	$- 63 \text{ m. } 30 \text{ k.}$

17. Lazet log el:

$27 \text{ m. } 86 \text{ k.}$	$54 \text{ m. } 75 \text{ k.}$	$65 \text{ m. } 49 \text{ k.}$	$76 \text{ m. } 98 \text{ k.}$
$42 \text{ m. } 67 \text{ k.}$	$32 \text{ m. } 58 \text{ k.}$	$28 \text{ m. } 85 \text{ k.}$	$19 \text{ m. } 77 \text{ k.}$
$+ 13 \text{ m. } 79 \text{ k.}$	$+ 23 \text{ m. } 68 \text{ k.}$	$+ 10 \text{ m. } 48 \text{ k.}$	$+ 28 \text{ m. } 59 \text{ k.}$
$22 \text{ m. } 64 \text{ k.}$	$14 \text{ m. } 24 \text{ k.}$	$46 \text{ m. } 35 \text{ k.}$	$12 \text{ m. } 37 \text{ k.}$

18. Kiapnəl log a|n:

46 m. 40 k. 58 m. 50 k. 64m. 75 m. 37 k.
 —24 m. 75 k.— 35 m. 67 k. —23 m. 85 k.— 41 m. 58 k.

19. Vustes ... sule ... 1 kilogramməst ja surməst ... kopej-
 kaje kilogramməst.

Pej eogksəne səjet
 logət. Oz kədəmuz ja
 ɫgk logkəm tuj.

20. Əajnəkəst ja na-
 pest arv lij eftəst...
 Nəpest arv lij... Pej
 eogksəne səjet logət. Oz
 kədəmuz ja ɫgk logkəm
 tuj.

21. Tavlica arv viek-
 vudən ɫgk ide mənə-
 viert logkəm tujet.

Nəmdəmus koavnət	Logk	Arv	
		M.	K.
Sul	1 kg	—	8
Surəm	1 kg	—	35
Kerosin	1 l	—	31
Səntəm vuj	1 kg	—	48
Əajnəhk		5	25
Nəp		—	60
Kiəmnyne	1	1	60
Pьmeleln	1 m	1	95
Suq	1 tur.	—	30

22. Tied poetaş, mante arv lij markən av ja kahtəne laq kir-
 jen, av ja kahtəne laqtuegas, a nədtə vəgkes kirjen. ɫgk ide
 logkəm tujet.

MƏNMƏNE KIEMUS.

1. 347+253 460+270 564+86 287+369
 600—368 710—380 370—95 642—475

2. Kolhoznəkəst laj vuaqdam kassaş 215 marke. Sone vəd-
 telaj valtə olkhəzəst 98 marke, maqa vial 86 marke. Mənvərt
 tienke sone kuədtəj vuaqdam kassajə?

Jenəlazhemus.

I.

1. Artel ente kooperative 60 kg mijnə, a suq kule 8 vberə
 jenəmp. Mənvərt suq kule ente artel?

$$60 \times 8 = 480$$

$$6 \text{ log} \times 8 = 48 \text{ logke}$$

$$48 \text{ logke} = 480$$

2. 200 vueslašt kooperativ voaļtā kolmā marke vuesla mav-sāt ja 90 vueslašt nielje marke. Mānvert pukves voaļtā tienke kooperativ?

3. Kukes pielj kavprest arv lij 50 marke, a eftān pimaņ arv lij 60 marke. Mānvert vādt makse 9 kavprest ja 8 pimaņ?

4.	100×2	100×6	200×2	200×3
	100×3	100×7	300×2	200×4
	100×4	100×8	400×2	200×5
	100×5	100×9	500×2	300×3

5.	60×2	80×3	70×2	50×5	70×4
	60×4	70×3	80×4	70×7	80×7
	60×7	90×3	90×5	30×8	90×8
	60×9	50×3	40×7	20×9	60×6

6. Plan miļt zavodte vādt ante mānāst 216 passazir vagonā. Mānviartā zavot jenamp plana tivtat, jesli son lustāskoat 80 vagonā 10 pejvest?

7. Kuļ sueldām varas 9 samlinee vusten kooperativāst kolm-loge kilogramme sule, a kafcas nieljloge kilogramme. Mān-vert pukves sule vusten tāgka saam kooperativāst?

8.	$(60 \times 7) + (30 \times 6)$	$(40 \times 5) - (60 \times 3)$	70×9
	$(30 \times 5) + (70 \times 6)$	$(50 \times 8) - (40 \times 3)$	80×7
	$(90 \times 4) + (40 \times 4)$	$(80 \times 5) - (90 \times 2)$	60×6

9.	$(50 \times 7) + (20 \times 8)$	$(90 \times 6) - (30 \times 9)$	70×4
	$(80 \times 6) + (50 \times 9)$	$(80 \times 9) - (40 \times 6)$	80×3
	$(70 \times 8) + (30 \times 7)$	$(90 \times 7) - (20 \times 7)$	50×5

10.	100×5	40×3	60×9	2×90	3×80
	5×100	3×40	9×60	4×70	5×30
	200×3	70×6	80×7	6×50	7×20
	3×200	6×70	7×80	9×30	8×40

II.

1. Uks kuagkašt arv lij 12 kopejkadte. Mante arv lij 9 mog-ka kuagkašt?

$$12 \times 9 = 108$$

$$10 \times 9 = 90 \quad 2 \times 9 = 18$$

$$90 + 18 = 108$$

2. Arv eft kilogramm navle, voalmsъne fаvrikaп, lij 28 ko-pejkadte, a voalmsъne kidаguim 4 vъer kolsamp. Mъnvert vugk-samp lij voalmsа 8 kg navle fаvrikaпt, mъn kidаguim?

3. Pъslъm masina pъsal ehtа vъerаst 96 kg pъzlgkаt. Mъn-vert pъzlgkedte pejvest pъslъv 2 pъslъm masina nielje pъslъm vъerаst jugke masina?

4. 19×8 18×7 19×7 37×8 35×8 39×6
 16×7 19×9 18×9 43×8 75×6 45×7
 17×9 14×8 12×9 56×8 56×5 73×8
 15×8 17×6 18×8 64×8 65×4 54×9
5. $(37 \times 5) + (26 \times 9)$ $(96 \times 8) - (53 \times 5)$ 8×35
 $(43 \times 8) + (34 \times 7)$ $(86 \times 7) - (37 \times 4)$ 6×75
 $(29 \times 7) + (54 \times 4)$ $(74 \times 9) - (13 \times 9)$ 5×56

III.

1. Lejp zavodаst 1 kаvkan past ehtа vъerаst 180 lejpe. Mъnvert lejpe past mogka kаvkan eft vuajhъzаst vаd vъersа pastmuzаst?

$$180 \times 5 = 900$$

$$180 \times 5 = 900$$

$$100 \times 5 = 500 \quad 80 \times 5 = 400$$

$$18 \text{ logke} \times 5 = 90 \text{ logke}$$

$$500 + 400 = 900$$

$$90 \text{ logke} = 900$$

2. Nuпsajmest arv lij 55 marke. Artej varas vustes 4 mogka nuпsajme, a kolhos varas 4 vъer jenamp, mъn artej varas. Mъnvert tienke one kolhos nuпsajme varas?

3. 130×4 270×3 160×5 260×3 3×260

150×6 250×4 180×3 220×4 4×220

170×3 240×3 190×4 280×3 3×280

4. $(470 \times 2) - (190 \times 2)$ $(480 \times 2) - (270 \times 2)$ 4×160

$(170 \times 5) - (120 \times 3)$ $(240 \times 4) - (180 \times 3)$ 5×130

$(140 \times 6) - (150 \times 3)$ $(190 \times 5) - (130 \times 5)$ 6×120

IV.

1. Eavras nakest arv lij 135 marke. Mъn maksev 6 eavras nakest?

$$125 \times 6 = 750$$

$$100 \times 6 = 600$$

$20 \times 6 = 120$

$5 \times 6 = 30$

$$600 + 120 + 30 = 750$$

2. Viekvud kolhozət entes eft kolhose 262 puazə, numpe kolhose 3 v̄er jenamp, a koalmant kolhose 86 puazə jenamp, mən nump kolhose. Mənvert puazə entes nump kolhose?

3. Ruýt euhkə stancijašt lij 840 viercə javə. Vulkhəs 3 vagon javə 245 viercə jugkjest. Jenəgə viercə javə vial kuedtaj stancije?

4. 115×6 123×8 124×6 148×6 184×2
 112×7 128×5 128×5 146×5 187×3
 114×8 127×7 136×4 154×4 197×3

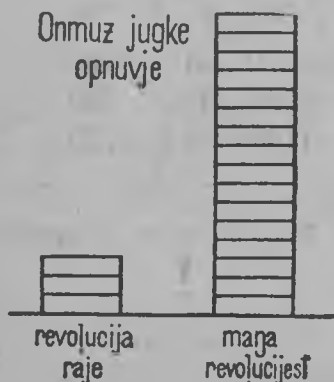
5. $(124 \times 3) + (118 \times 4)$ $(235 \times 3) - (116 \times 4)$ 164×4
 $(115 \times 4) + (114 \times 3)$ $(145 \times 4) - (119 \times 3)$ 169×3
 $(117 \times 3) + (112 \times 5)$ $(138 \times 5) - (121 \times 3)$ 175×3

6. Kooperativ vuste naknedte 495 marka, 4 naḡ son vuste 105 moarke nakest ja n̄dtsə mənjaneviert rimn naknedte 25 moarke nakest. Mənvert vuste rimn naknedte kooperativ?

7. Kooperativəst lev vueslineen 108 n̄zn̄dte, a olmolnedte 4 v̄er jenamp. Mənvert pukves lij kooperativəst vueslinee?

8. 102×7 207×4 304×3 405×2 2×405
 106×8 208×4 306×3 406×2 3×306
 103×6 205×3 307×3 409×2 4×208
 107×9 209×3 308×3 407×2 6×103

DIAGRAMMA.

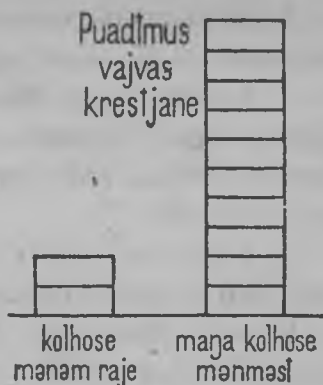
1. Diagrammašt jugke kletka v̄ezhal 4 maḡk.

Čine pieļ stualv̄r̄ne v̄ezhal, mənvert tienke one jugke opnuvje car vaļt. Vuelkes pieļ stualv̄r̄ne v̄ezhal, mənvert tienke on jugke opnuvje sovet vaļt.

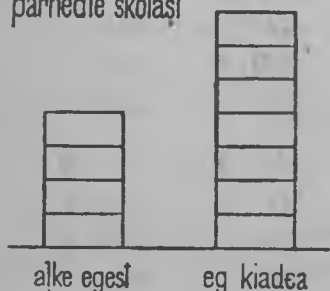
L̄gk mante logkmuzət v̄ədt ja kolk, mən v̄ezhal diagramma?

2. Diagrammašt jugke kletka vьezhal 50 marke. Eine pieļ stualvрьne vьezhal, mante puadtms egest laj vajvas krestjane kolhose mьnьm raje. Vuelkes pieļ stualvрьne vьezhal, mante puadtms sone lij maņa kolhose mьnmьst.

Lьgk mante logkmuzьt vьdt ja kolk, mьn vьezhal diagramma?

Logk oktavьr-
pardedte skolašt

3. Diagrammašt jugke kletka vьez-

hal 25 opuvjedte. Eine pieļ stualvрьne vьezhal, mьnvert oktavьr-parnedte laj alke egest. Vuelkes pieļ stualvрьne vьezhal, mьnvert sije sьntь eg kiadea. Lьgk mante logkmuzьt vьdt ja kolk, mьn vьezhal diagramma.

Ciert mogkasь diagramma oktavьr-
parna vajas ja pioner vajas izant
skolašt.

Juegkmus.

1. Eudcьst lij 600 puazь. Sinьn koalmant vues lij jerke, a modta lev alt, vuņal, areh, luhpel ja nьdt evdтs. Mьnvert lij eudcьst puazь jirkeha?

2. 900 pudcьst veterinar peje kodant vuasь lekarstvьt. Jen-gadtje pudcje lev jo pejma lekarstva?

$$900:6 = 150$$

$$90 \text{ logke}:6 = 15 \text{ logke}$$

$$15 \text{ logke} = 150$$

3. Vьd eftnalsьm pujca sueldьs eftviert 800 kg kule. Vial lij kuļ, kon vьdt sueldь ja ku tievt 3 mogkasь pujca. Mьnvert kule vial vьdt sueldь?

4.	200:2	400:2	200:4	600:4	500:2
	500:5	600:3	300:6	700:5	600:4
	700:7	800:4	400:5	900:2	700:5
	800:8	900:3	400:8	900:5	1000:5

5. Kolhoznəhk oakenes soagken eftviert eftəst 240 marke. Mənvərt soagə sinən jugkjine?

6. Fəvrikašt ļaj 285 vajmləs ļəgkəj olmolmnedte ja 195 vajmləs ļəgkəj nəznədte. Nialjant vuasa pukən vajmləs ļəgkjen Vesmus Majest entes premija. Mənvərt vajmləs ļəgkjedte soagken premijašt?

7. 3 pejvest traktre man 180 kg kerosinə. Mənvərt kerosinə man traktre kudpejvsəšt? kideempějvsəšt?

8. Jelej lihem jerk tiant 550 kg. Son vāne tiant 270 kg vaņamp, a puit tiant 7 vērə vaņamp vānee. Mənvərt puite vuejev ante 4 mogka lihem jerk?

9.	260:2	480:2	210:2	290:2	560:5
	280:2	630:3	230:2	450:2	810:2
	390:3	550:5	250:2	460:4	840:8
	440:4	640:2	270:2	270:2	420:4
10.	210:7	280:4	420:6	540:9	630:9
	240:8	320:8	420:7	560:8	640:8
	250:5	350:5	450:9	490:7	720:8
	270:3	360:9	480:6	560:7	810:9

11. Kolhozəst lij 280 jerke, luhplenee 5 vēr vaņamp. Mənvərt lij kolhozəst luhpledte?

$$280:5=56$$

$$25 \text{ logke}:5=5 \text{ log} \quad 30:5=6$$

$$5 \text{ log}+6=56$$

12. Kooperativ migə kolhos porəm saje kodant vuez tən pudcə vāneest, ku ļaj kooperativəst. Kuedtəj vial 270 kg pudcə vāne. Mənvərt pukves pudcə vānee ļaj kooperativəst?

13. Ajt tuejsəm guejka pəhtes 115 kg ruytsunə. Noavlet vustes 4 vēr jenamp, a pəhtes tolke vədant vuez. Mənvərt kilogrammə noavle kuedtaj pəhte?

14.	210:5	280:5	370:5	390:6	380:4
	230:5	310:5	330:6	440:8	680:8
	260:4	360:8	410:5	520:8	760:8
	270:5	340:4	460:5	570:6	440:5

15. Kolhoznäk migken 570 *kg* kule. Koalmant vues migkьne kulest ļaj savpə, a jeres kuļ ļaj nukes, vəskan, suevej, kuve ja modta. Mənvert kule migken kolhoznäk savəha?

16. Jurtьne logk surnem vaļ 6 vьer səntə 840. Mante logk ļaj jurtьne?

17. 360:2 510:3 720:6 840:3 910:7
 380:2 520:4 750:3 840:6 940:2
 -450:3 560:4 760:4 840:7 960:6
 480:4 720:3 810:3 920:4 960:8

18. 4 skolašt lijen 540 opnuvjedte, jugke skolašt eftviert. Mənvert opnuvjedte ļaj jugke skolašt?

$$540:4=135$$

$$52 \text{ logke}:4=13 \text{ logke} \quad 20:4=5$$

$$13 \text{ logke} + 5 = 135$$

19. Kolhoznəhka vədtelaj ante kooperative 680 *kg* kule. Vədant vuez son jo ente. Mənvert kule vial kuedtəj kolhoznəhka ante kooperative.

20. Sovhozəst traktrə varas ļaj 930 *kg* kerosinə. Ones 180 *kg*. Jenəgə easə ləhkə tievt kuedtjine kerosin, jesli one kudə *kg* easəst?

21. Logk 580 lij 4 vьer jenamp, mən jurtьne logk. Mante logk ļaj jurtьne?

22. 370:2 720:5 810:6 870:5 930:6
 390:2 730:5 820:5 880:5 940:4
 510:2 740:4 840:5 910:2 940:5
 620:4 810:5 860:5 920:8 960:5

300			
150		150	
75	75	75	75

500			

700			

23. Ciert mogka viukugļьnkət. Sin viekvudən juġ riāļne ja vial vьer riāļne logət: 300, 500 ja 700.

24. Jug kuff ja nielj eftnalsəm saje logət 900 ja 1000.

200									

1000									

25. Ciert mogka vuikuglɛnkət. Sin viekvudən jug kuff, nielj ja kafç eftnalsəm saje logət 200 ja 1000.

II.

1. Kolhoznək piras ɛgkə egest 480 ləhkpiejve. Piel puk tət ləhkpiejvet ɛgkə adees. Mənvərt ləhkpiejve son ɛgkə?

2. 804 olməst rajonəst nialjant vues lij kirjitidnahtej olmedte, sinən 60 nəznədte. Mənvərt lij kirjitidnahtej olmolmedte rajonəst?

3. Piel egest arteļ ente kooperative 3 t vərs kule 246 markest. Mənvərt tienke arteļ voaļtə 2 tonnašt mogka kulest?

4.	264:2	484:4	202:2	606:3
	286:2	848:4	206:2	903:3
	393:3	626:2	303:3	408:4
	636:3	668:2	309:3	505:5

5.	364:4	426:6	305:5	639:9
	216:3	459:9	408:8	637:7
	328:8	427:7	204:4	248:8
	324:4	546:6	405:5	728:8

6. Kolhozəst pagkev kuht brigada: komsomol brigada ja „kalsə“ brigada. Olmedte sinəst lij eftviert. Komsomol brigada 9 easəst kopee 126 kg kumpredte, a „kalsə“ brigada 8 easəst kopee 112 kg kumpredte. Kompa brigada odlamp kopee kumprət?

7. Egest kolhoznəhk voaļtə puadtuz 756 marke. Koalmant vuez tənə logəst sone entes pormusən, a mi kuedtəj, entes tienken. Mənvərt tienke pude kolhoznəhka kidte?

8. Kolmə eftnalsəm uđç nutest moakses 768 marke. Mante lij arv jugke nutest?

9.	256:4	364:7	475:5	245:7	207:9
	297:9	434:7	496:8	658:7	301:7
	336:4	456:6	564:6	657:9	402:6
10.	384:2	726:3	819:3	648:4	605:5
	528:4	728:4	459:3	964:4	608:4
	564:4	768:4	924:4	846:6	705:5
11.	876:6	976:8	508:4	704:4	776:4
	944:4	972:4	504:3	702:3	825:3
	931:7	984:6	405:3	801:3	861:3
12.	928:8	657:9	804:6	702:6	676:4
	561:3	414:9	705:3	402:6	738:6
	882:6	522:6	801:9	903:7	897:3

13. Ponəm fabrikašt tujnəzan kolmən vьem masinašt pon pejvest 72 metr lein, nieljen odt masinašt son pon 2 vьer jenamp. Mənvert metrədt lein tujnəzan pon pejvest jugke odt masinašt? Mənvert jenamp, mən vьem masinašt?

14. Sijdest lij 360 olmnedte. Sinən kafcant vues lev komsomol ja pioner. Mənvert komsomolə ja pionerə lij sijdest?

15. Brigadaje vьdtə vajmləs ləgkjest entes 1000 marke premija. Vədant vuez təin tinken brigada ente MOPRe, kafcant vuez aeroplan tuejsəm varas. Kuedtjine tinket vajmləs ləgkəj jugken eftviert kəsknəs. Mənvert tienke voaļtə jugke vuesline brigadašt?

KILOMETR.

1. 1000 metrədt lij 1 kilometr. Mənvert vьerə vədt merde mierdem nuren loge metre, səndaə kəsk 1 *km*?

Saņ kilometr anhenə kirjihet *km*.

2. Eft sijdest Murman raje lij 210 kilometrədt, a nuņp sijdest lij 400 *km*. Mənvert kilometrədt kugkəmp lij euekas nuņp sijdest, mən vəsmus sijdest Murman raje?

3. Moskvašt Leningrad raje lij 648 *km*. Aeroplan kərte tən kəsk nieljen easəst. Mənvert kilometrədt son kərte eft easəst?

LƏHK PAJKEST.

1. Ləhkə mierdem nuř kuhkəvudte loge mertədtə ja 10 murnedte, jugke murine kuhkəvudte pielemp metre.

2. Nueşkes sajest peje muret vuik euhksə mişte kuhkəvudte kughtloge m , kolmloge m , vədtloge m ?

3. Vuik lates cuhkə mişt mierdegke eft km .

4. Kəsk loafkeguim kilometr vuaj vənçə vədtəmplogə minutəst. Mənvərt metrədtə vuaj vənçə kolmən minutəst?

Vəşət, mənvərt aike ton vənçək pərtəst skola raje. Mante kəskəst ton jalak skolaşt?

5. Vuaj logkə, kolmən metrəst lij 3 lafş. Miered kəsk pərtəst skola raje loafkeguim. Log, mənvərt metrədtə təst vəjt.

Miered mogkasə viekvudən kəsk pərtəst ləhcəm pərt raje, pərtəst kooperativ raje.

S k o l a k v a r t a l

| | Skola | |

| _____ |

6. Ciertəm aŋn 1 sm vėzhal 20 m . Miered plan mişte ja log kuhkəvud puk kvartaləst ja kəsk skolaşt aŋtmus uglə raje.

7. Mierdegke mierdem nuren kvartal kuhkəvud, kaşt lij

tin skola, kask skola pærtäst aļtmus ugl raje ja kuhkävud izes skola pærtäst. Ciertē tetrādte skola kvartal kuhkävud ja skola pejmuz sonäst, vaļtē eft kletka kuhkävud logke meträst. Ciertām vuln kirjihegke masstav, kon miļt son lij lāhkma: eft kletka kuhkävudt vāzhal 10 m.

8. Sirām saj kuhkävudt lij 90 m, komtävudt lij 75 m. Ciert plan sirām sajest, vaļt eft santimetr vādtāmplog meträst.

9. Miered kuhkävud ja komtävud skola saje. Ciert plan skola saje, vaļt 1 sm 10 meträst.

10. Parna mierden ealme miļte kask mur raje. Eht logā, sto mur raje lij 45 m, nuņp cilke—55 m. Vujkest vājte, sto mur raje lij kask 52 m. Kompa parnaņ vuiksāmp miered kask?

11. Miered ealme miļte ajdest kuhkävud. Maņa miered ajdest kuhkävud mierdem nuren.

12. Miered ealme miļte kuhkävud aļtmus pærtäst, ajtäst, lauknādtām pærtäst. Maņa miered sin kuhkävud mierdem nuren.

MĀNMBŅĒ KIEMUS.

1.	90×6	85×3	560:8	720:4
	170×4	127×5	477:9	864:6

2. Tavar vagone sajduv 330 jav viercā, klaļ avtomobile pejet 5 vāer vaņāmp. Mānvert jav viercā eft paļ vuejev vāgkā 8 klaļ avtomobile.

Logkām tuj pukāj lāhkmuzāguim toafant raje.

1. Kolhoznāhka vādtelaj ente kooperative 250 kg kule. 8 vāgā son ente kuhltoge koafce kilogramme. Jenāgā kule sone kuēdtāj vial ente kooperative?

2. Kooperativ voaļtē 82 koajve; oksādtē 40 jenāmp, mān koajve; veērdte 95 jenāmp, mān oksādtē. Mānvert veērdte voaļtē kooperativ?

3. Vajvā guejka vustes 214 puazā. Ten guejka eft puaznākest vustes 66 puazā, nuņp puaznākest 68 puazē, a jarsāt

koalmant puaznəkest. Mənvərt puazə vustes koalmant puaznəkest?

4. Kooperatīve pəhtes 360 *kg* vənēe. Kəskpejv raje migkes koalmant vuez vənēe, maņa kəskpejvest 95 *kg*. Mənvərt kilogrammə vənēe kuēdtəj vial kooperatīvəst?

5. 600 kilogramməst kule arteļ kude 45 *kg* vuj pədtəm guejka, 67 *kg* kaļmdəs, a mi kuēdtəj, tən vulkhəs konserv zavodte.

Mənvərt kule vulkhəs konserv zavodte?

6. Pukves suēldəs 650 *kg* kule. Vaņ suēla suēldəs 50 *kg* jenamp, mən rovas suēla. Mənvərt kule suēldəs təin ja numpen suēldəmuzən?

7. Kuhtə rajonəst opnūvən 125 niĵnedte, pařbne 3 vber jenamp. Ehtə rajonəst liĵ 256 pərnedte. Mənvərt pərnedte liĵ numpe rajonəst?

8. Kolhoznəkest liĵ 270 *kg* jagklədte. Jugke puas por eĵestpejvest 12 *kg* jagklədte.

Mənvərt kilogrammə jagklədte vədəsuv kideme pudcĵe kuĵt eĵaspejvas?

Łgk koit vədət logkmuzət tən log miĵt ja łgk ehtsa log.

LOGK

Luestmьne kolhose „Rupsis majak“.

Nəmdəmus koavnet	Logk	Arv		Summa	
		Mark.	Kop.	Mark.	Kop.
Jemper	4	1	96		
Koajv	6	1	28		
Ruytsun	4 <i>kg</i>	3	13		
Navĵ	3 <i>kg</i>	1	88		
Pukves					

10. Kirĵet log mogka vuastmuz varas: 8 tetradte 30 kopejka jugke tetraĵ, 5 knigĵe 50 kopejka jugke knigĵine, 2 poajn karandas 20 k-j ja 3 eugka kirĵihem koavne varas 25 kop.jugke eugkьne. Łgk ehtsa log.

11. Kolhoznəhk vuste oks 4 markest 75 kopejkařt ja nəĵip 1 marĵ 28 kopejkařt. Mənvərt sone moast entes 19 markest?

12. Telegramma maks logət taksa miļt, ku lij vьzhene tьna tablicašt.

Kie vulkhal	Laņ telegr.	Maks jugke sanest			Depesa maks
		Vereslaņ telegr.			
		Taka	Vьgkes	Sama vьgkes	
Eht olmьne . . .	7 k.	20 k.	60 k.	1 m. 20 k.	40 k.
Gosuerezdenija .	5 k.	15 k.	45 k.	90 k.	40 k.

Mьnvert bьdt makse vereslaņ taka telegrammašt 8 sanest, jesli son vulkhal gosuerezdenija?

13. Lьgk ide mьneviert logkьm tujet telegramma mavsьt, vulkhьne eft olmьn ile gosuerezdenijaņ.

14. Parna mierden ealme miļte luyd kuhkьvud. Eht ciļke 4 m 5 dm, nuņp ciļke 4 m 8 dm. Vуik merdьmuzьst luyt kuhkьvudt vijte 4 m 67 sm. Mьnvert sьptьdь jugkjine?

15. Skola saj kuhkьvudt lij 90 m, komtьvudt lij 80 m. Pьr skola saje lij ait. Ait uks sajduv 3 m. Kuhtь sajest pielemp metre ajdest lij mick saj, konk bьdt eenь. Mante kuhkьvudt lij ajdest, iвi logkь uks ja mick sьjet?

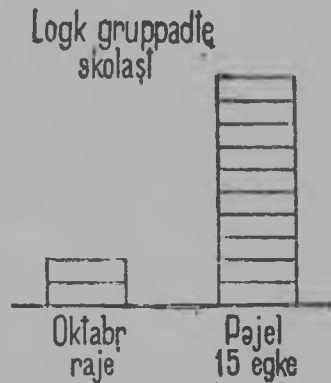
16. Ciert plan sirьm saj varas kuhkьvudte 30 m, komtьvudte 25 m, vaļt 1 sm 5 metrьst.

17. Diagramma vьzhal skola sentmuz 15 egest maņa Oktьbrest.

Jugke kletka vьzhal 7 gruppadte (klassьdte).

Lьgk koit bьdt logkmuzьt ja kolk diagramma.

18. Skolašt lij 4 klass. Vьsmus klassьst opnuvьn 18 opnuvjedte, numpe klassьst lij 15 opnuvjedte, koalmant klassьst lij 14 opnuvjedte ja nialjant klassьst lij 8 opnuvjedte. Ciert diagramma: „Logk opnuvjedte skolašt“, vaļt eft kletka kuhtь opnuvjest.

19.	$(230 + 190) : 6$	$(528 + 284) : 4$	$(205 + 208) : 7$
	$(206 + 154) : 4$	$(340 + 368) : 6$	$(379 + 197) : 8$
	$(355 + 270) : 5$	$(438 + 246) : 9$	$(530 + 285) : 5$
	$(460 + 296) : 9$	$(670 + 330) : 8$	$(359 + 139) : 3$

20.	$(371 - 319) \times 6$	$(654 - 486) \times 4$	$(526 - 316) \times 4$
	$(485 - 426) \times 7$	$(548 - 395) \times 6$	$(645 - 425) \times 4$
	$(564 - 518) \times 9$	$(362 - 235) \times 7$	$(827 - 517) \times 3$
	$(692 - 624) \times 8$	$(283 - 145) \times 5$	$(984 - 546) \times 2$

21.	$176 + x = 380$	$600 - x = 218$	$x - 243 = 370$
	$264 + x = 407$	$537 - x = 309$	$x - 340 = 486$
	$321 + x = 560$	$709 - x = 427$	$x - 401 = 399$
	$419 + x = 800$	$835 - x = 693$	$x - 342 = 287$

MI LIJ KNIGAST.

Vəsmus eudt.

Lazhemus ja kiepnəmus. Merdəmus vuik linijadte ja ciertmus sinət masstav miłt. Lazhemus ja kiepnəmus nəm logət.	3—12
Rovnjemus kiepnəmuzən.	12—13
Nuɸpsəmus jenəlazhemus ja juegkmus 20 raje.	
Jenəlazhemus ja juegkmus vədə. Tənvert vɛrə jenamp. Jenəlazhemus ja juegkmus kolmə. Jenəlazhemus ja juegkmus nielje. Jenəlazhemus ja juegkmus kudə. Jenəlazhemus ja juegkmus koafce. Kiehpsemus diagramma. Jenəlazhemus ja juegkmus efce. Jenəlazhemus ja juegkmus kideme. Logkəm tuj aike.	13—20
Piel, nieljink, kafcənk. Juegkmus kuft, nielj ja kafç eftnalsəm vuasə. Tənvert vɛrə vaɸamp. Juegkmus kolm, kud ja afç eftnalsəm vuasə. Juegkmus log, vəd ja kideem eftnalsəm vuasə. Rovnjemus kuhtə viekvud juegkmuzəst. Ej tablica miłte jenəlazhemus ja juegkmus efttihtsə logən. Jenəlazhemus ja juegkmus kufttihtsə logən. Rovnjemus ja juegkmus kufttihtsə logən. Rovnjemus juegkmuzən. Mante log lev vəsmus eudest. Juegkmus kuedtjemuzən. Logkəm tuj pukəj ləhkmuzəguim eud raje	30—45

Vəsmus toafant.

Cifratihumus soanen ja kirjen. Vistəmus. Lazhemus ja kiepnəmus. Lazhemus ja kiepnəmus log (seotə) ałn. Murutmus ja kavsemus nəm logət. Lazhemus ja kiepnəmus nəm logət. Jenəlazhemus. Diagramma. Juegkmus. Kilometr. Ləhk pajkest.	46—67
Logkəm tuj pukəj ləhkmuzəguim toafant raje	67—70

Ответственный редактор: *А. В. Алмазова.*

Технический редактор: *Э. Н. Аксельрод.*

Книга сдана в набор 8-VI-34 г. Подписана к печати 17-VII-34 г.

У-13 Учпедгиз 6108. Ленгорлит № 16786. Заказ № 1428.

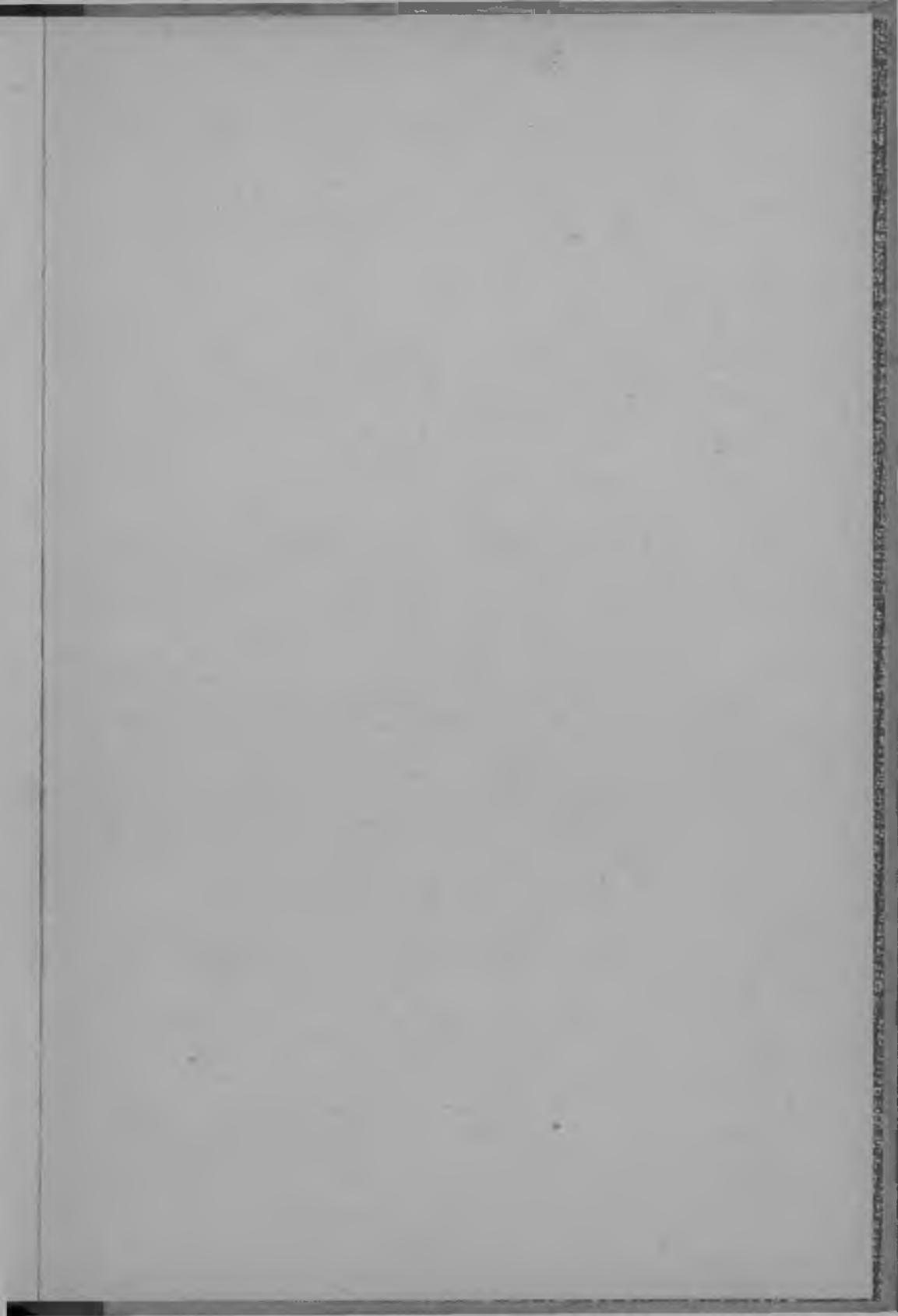
Формат бумаги 62-94 см. Тираж 1.000 экз.

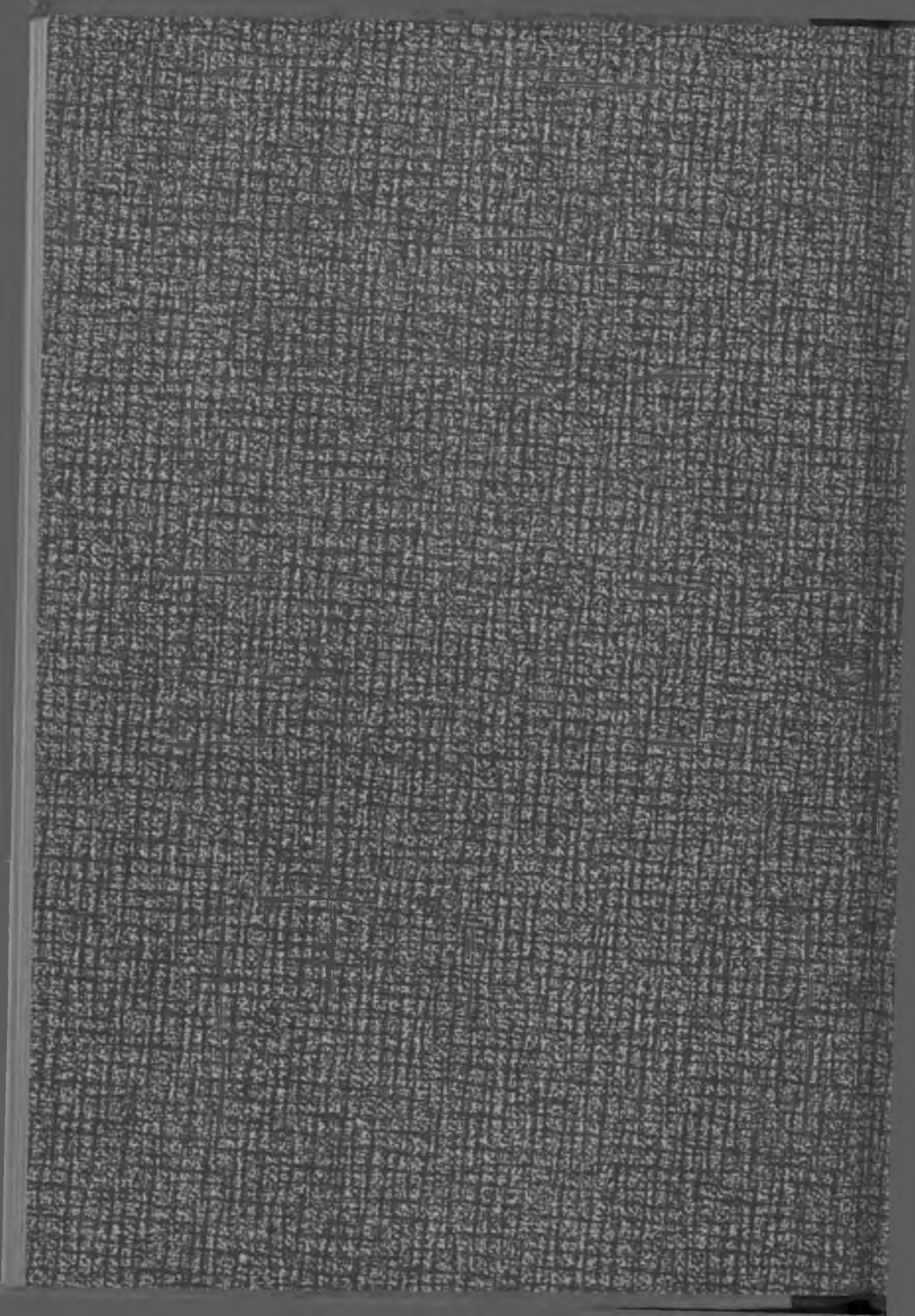
Бумага Ф-ки „Сокол“.

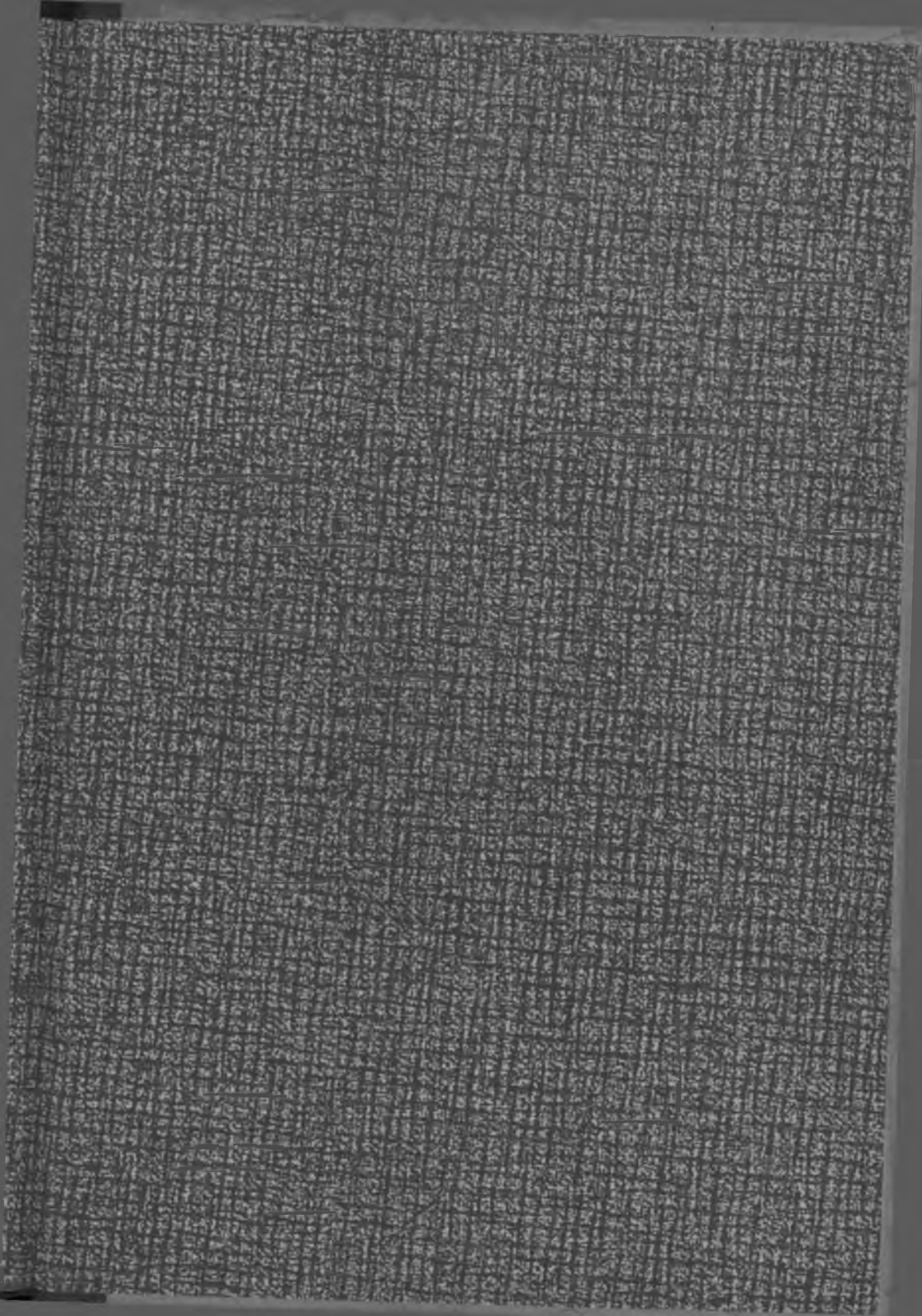
Изд. листов 4¹/₂. Бум. листов 2¹/₄. (87 236 зн. в 1 бум. листе)

ФЗУ им. КИМ'а. Типография „Коминтерн“. Ленинград, Красная ул., 1.

м. в. н. 3

Цена 30 коп. Перепл. 25 коп.

|| Саам.(Л.)
|| 3-1/2

Н С. ПОПОВА
УЧЕБНИК АРИФМЕТИКИ
НА СААМСКОМ (ЛОПАРСКОМ) ЯЗЫКЕ
ДЛЯ ВТОРОГО КЛАССА НАЧАЛЬНОЙ ШКОЛЫ
Перевод А. Г. Эндюковского

К книге имеется русский перевод для учителя,
изданный отдельной брошюрой
